

MOTVIND

NORGE

Til høring i Stortingets Energi og miljøkomite

25. oktober 2023

Uavhengig granskning av vindkraftsakene

og

forbud mot forretningsmodellen

Underlagsdokumenter

Anne Merethe Baardvik

Leder av juridisk utvalg

Til Energi- og miljøkomiteen

18.10.2023

Kjære lovgiver

Motvind Norge har gjennom 4 år krevd **uavhengig gransking** av de gitte konsesjonene til vindkraft. Vi har også helt siden vår første høring ril rammeplanen i 2019 bedt om at **forretningsmodellen som vindkrafta bruker må forbys**.

Lovbruddene

Motvind Norge har avdekket flere lovbrudd i vindkraftsakene, og fått bekreftet dette av Kommunal og distriktsdepartementet. Vi mener det er sterk korrelasjon mellom lovbruddene og folkeopprøret mot vindkraften og at Fosen-saken bare er toppen av isfjellet.

Regjering og Storting har tidligere respondert på folkeopprøret først ved å stanse behandlingen av konsesjonssakene i 19. juni 2020, samtidig ble det bedt om gransking av alle sakene i forhold til energiloven og forvaltningsloven, og til slutt ble både energiloven og plan- og bygningsloven (pbl) endret.

Denne responsen har **ikke** omfattet lovbruddene i plan- og bygningsloven. Motvind Norge har fått medhold av KDD i at det er søknadsplikt etter pbl i vindkraftsakene. Likevel har det i mange saker ikke blitt søkt fordi kommunene har fått høre at de kun er høringsinstans. Dette har hatt mange konsekvenser, f.eks. rettighetstap, livslang miljøbelastning med støy, verditap på bolig og hytte, forurensning av drikkevann og beiteland.

Forretningsmodellen

Det er forretningsmodellen vindkraftbransjen bruker som driver fram vindkraftutbyggingene. Mange av aktørene jobber kun med det for øye å få etablert et selskap som de skal selge for flere hundre millioner kroner: En konsesjon er et verdipapir, en grunneieravtale er et verdipapir og en kommunal reguleringsplan er et verdipapir for disse aktørene. I tillegg gis rett til ekspropriasjon, som også er et verdipapir. Disse verdipapirene gir adkomst til arealene med rett til å bygge ut et vindkraftverk.

Kjøperen av selskapet er investorer som i sin tur pantsetter anleggene og festekontraktene for flere milliarder kroner. Dette penger som de skaper gjennom pantsettingen.

Produksjon og salg av strøm er den tredje driveren i forretningsmodellen, men det kan godt gjennomføres uten de to foregående. Produksjon og salg av strøm er på denne måten bare en del av formålet med vindkraftutbyggingene.

Når vi ser hvordan forretningsmodellen fungerer er det logisk diskutere om behovet for kraft egentlig er til stede, eller om de andre driverne overstyrer behovsvurderingen. Vi vet at mesteparten av det kraftbehovet som antydes, skal gå til eksport. I utredningen «Mer av alt, raskere» antydes et behov på 40 tWh, som er samme mengde som utenlandskablene er dimensjonert for (39,4).

Vi ønsker å få denne forretningsmodellen forbudt fordi kombinasjonen av å tjene flere hundre millioner kroner og flere milliarder på et behov for eksport som dekkes av at andre blir utsatt for tvangssalg, er gift i samfunnssystemet vårt. Arealene blir omgjort til investeringsobjekter bit for bit,

og staten gir til og med vindkraftutviklerne og investorene rett til å ta bitene med tvang fra eierne. Ekspropriasjon har vanligvis et krav om samfunnsnytte, men i denne saken er ikke dette aspektet framtreddende. Likevel gis tillatelse til ekspropriasjon automatisk når tiltakshaver har fått konsesjon eller områdeplan. Et lite stykke Norge blir til slutt enorme områder av landet som enkelte gjør god forretning på, mens vanlige folk må ta alle ulempene.

En uavhengig gransking må inneholde:

- Den kommunale behandlingen i vindkraftsakene dvs. å gå gjennom hvordan sakene er behandlet etter plan- og bygningsloven, både i forhold til plan og i forhold til byggesak.
- Forholdet mellom ekspropriasjon og salg av selskap og eksport av strøm. Er det tillatt å ekspropriere arealer som direkte eller indirekte skal brukes til eksport av strøm?

Vilkår for granskingen:

- Granskingen må være uavhengig. Energimyndighetene har tidligere gransket sine egne vedtak i forhold til energiloven og forvaltningsloven, men fant ingen feil.

Uavhengig gransking er nødvendig for å kunne avklare omfanget av lovbruddene slik at det blir mulig for de som er rammet å sette punktum. Hvis granskingen gjøres ordentlig, og er uavhengig, kan den vise seg å være en billig investering i å bygge opp tapt tillitt og følelsen av rettssikkerhet.

Norge må rydde opp i dette uføret og få tilbake sin integritet. Staten må sikre innbyggernes hjem og natur- og friluftsområder, og ikke bruke innbyggerne som salderingspost til fordel for de store kapitalinteressene. En granskning tar oss et skritt videre og forhåpentligvis til et sted uten farlige forretningsmodeller og lovbrudd.

Med hilsen

Motvind Norges juridiske utvalg

v. Anne Merethe Baardvik og Eivind Mauland

DET KONGELIGE
KOMMUNAL- OG DISTRIKTSDEPARTEMENT

Motvind Norge

Deres ref

Vår ref

Dato

22/1813-9

4. mai 2022

Departementet svarer på spørsmål om søknadsplikt for eiendomsendringer i konsesjonsgitte vindkraftområder - plan- og bygningsloven § 20-6 og byggesaksforskriften § 4-3

Vi viser til brev av 2. november 2021, som ble oversendt til departementet fra Direktoratet for byggkvalitet (DiBK) 28. januar 2022. I brevet stilles det spørsmål om opprettelse av festetomt til vindkraftanlegg som er gitt konsesjon etter energiloven, omfattes av unntaket fra søknadsplikt i byggesaksforskriften (SAK10) § 4-3. Bakgrunnen for henvendelsen er en tolkningsuttalelse fra DiBK, der direktoratet gir uttrykk for at opprettelse av ny grunneiendom (fradeling) eller opprettelse av festetomt til vindkraftanlegg er omfattet av unntaket i SAK10 § 4-3 første ledd bokstav c, forutsatt at alle andre krav i loven er oppfylt. Motvind Norge er uenig i DiBK sin fortolkning og ber derfor departementet om å avklare tolkningsspørsmålet.

Departementet gjør innledningsvis oppmerksom på at vår uttalelse gis på generelt grunnlag.

Departementets svar

Verken opprettelse av ny grunneiendom eller opprettelse av festetomt til bruk for vindkraftanlegg som er gitt konsesjon etter energiloven, er omfattet av unntaket fra søknadsplikt i byggesaksforskriften (SAK10) § 4-3. Ettersom DiBK har kommet til motsatt tolkningsresultat, ber departementet om at direktoratet korrigerer sin uttalelse til Vennesla kommune av 18. september 2021, slik at kommunen blir orientert om den korrekte tolkningen.

Postadresse
Postboks 8112 Dep
0032 Oslo
postmottak@kdd.dep.no

Kontoradresse
Akersg. 59
www.kdd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
972 417 858

Avdeling
Bolig- og
bygningssavdelingen

Saksbehandler
Eirik Dragsund

Departementets redegjørelse og nærmere begrunnelse

1. Spørsmålet er om eiendomsutforming er omfattet av unntaket for vindkraftanlegg

Departementet er enig med DiBK i at utgangspunktet er at både opprettelse av ny grunneiendom (fradeling) og opprettelse av festetomt er søknadspliktig etter plan- og bygningsloven (pbl.) § 20-1 første ledd bokstav m, jf. § 20-2, uavhengig av hva tomten skal brukes til. For enkelte tiltak som behandles etter annet lovverk, gjelder det unntak fra hele eller deler av byggesaksdelens bestemmelser, jf. pbl. § 20-6 og SAK10 § 4-3.

Oppføring av vindkraftanlegg med konsesjon etter energiloven er unntatt fra kravet om søknadsplikt etter SAK10 § 4-3 første ledd bokstav c:

«c. Anlegg for produksjon av elektrisk energi som er gitt anleggskonsesjon, anlegg for fordeling av elektrisk energi som bygges med hjemmel i områdekonsesjon samt fjernvarmeanlegg som er gitt fjernvarmekonsesjon etter bestemmelser gitt i eller med hjemmel i lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven).»

Spørsmålet blir om *eiendomsutforming*, det vil si fradeling eller opprettelse av festetomten, også er omfattet av dette unntaket.

2. Etter departementets oppfatning faller eiendomsutforming utenfor unntaket, og er dermed underlagt søknadsplikt

Ordlyden tilsier isolert sett at det ikke er gjort unntak fra søknadsplikt for opprettelse og endring av eiendom for vindkraftanlegg, kun for selve vindkraftanlegget. DiBK har likevel kommet til at også eiendomsutforming er omfattet av unntaket, blant annet med utgangspunkt i rundskriv H-8/15 Endringer i matrikkelforskriften fra 1. januar 2016 mv., punkt 13, der det står følgende:

«Enkelte bygge- og anleggstiltak er unntatt fra søknadsplikten etter plan- og bygningsloven, jf. forskrift 26. mars 2010 nr. 488 om byggesak § 4-3. Når anleggstiltaket på denne måten er unntatt fra søknadsplikten, vil også den tilhørende eiendomsutforming være unntatt, jf. [matrikkelforskriften] § 27 fjerde [nå femte] ledd.» (våre presiseringer i klammeparentes)

Utsagnet i rundskrivet må etter departementets syn leses i sammenheng med ordlyden i matrikkelforskriften § 27 og den etterfølgende tilføyelsen i rundskrivet: *«Om tiltaket er omfattet av unntaket, må vurderes opp mot det enkelte tiltaket og tilhørende spesiallovgivning»*. Departementet vil også bemerke at «anlegg for produksjon av elektrisk energi som er gitt anleggskonsesjon» ikke er nevnt i rundskrivets oppregning av aktuelle tiltak som faller inn under unntaket, uten at dette i seg selv er avgjørende for den materielle rekkevidden av matrikkelforskriften § 27 femte ledd.

Bestemmelsen i matrikkelforskriften § 27 femte ledd er et unntak fra hovedregelen i matrikkelova § 10 første ledd første punktum om at matrikulering av eiendomsutforming (opprettelse og endring av eiendom) krever tillatelse etter plan- og bygningsloven. Unntaket forutsetter etter sin ordlyd at *både tiltaket og eiendomsutforming* er godkjent gjennom «plan, konsesjon, tillatelse eller godkjenning etter annen lov»:

«Kravet om tillatelse etter plan- og bygningsloven gjelder ikke for matrikulering av eiendomsutforming som inngår i tiltak som er unntatt fra kravet om søknadsplikt etter plan- og bygningsloven, dersom tiltaket og eiendomsutforming er godkjent gjennom plan, konsesjon, tillatelse eller godkjenning etter annen lov. Øvrige krav til dokumentasjon gjelder. Kommunen skal herunder kontrollere at det foreligger dokumentasjon for at kravet om matrikulering er i samsvar med planen, konsesjonen, godkjenningen eller tillatelsen for tiltaket behandlet etter vedkommende lov.»

DiBK har lagt vekt på at hensynet bak SAK10 § 4-3 er å unngå dobbeltbehandling av sakstypene. Direktoratet viser til at tiltak som er underlagt tilfredsstillende behandling etter annet lovverk derfor kan unntas fra byggesaksbehandling.

Spørsmålet for departementet blir om eiendomsutforming kan anses godkjent, altså tilfredsstillende behandlet, gjennom anleggskonsesjon etter energiloven, jf. energiloven §3-1.

Konsesjon til vindkraftanlegg berører ikke privatrettslige eiendomsforhold og vil ikke i seg selv innebære opprettelse av festetomter. Departementets vurdering er derfor at eiendomsutforming ikke kan anses godkjent ved konsesjonsbehandling etter energiloven. Det kan tenkes unntak fra dette i situasjoner der hele konsesjonsområdet fradeles eller festes bort til vindkraftanlegg, og tomtegrensene er klart definert i konsesjonen. Det klare utgangspunktet er likevel at det vil være krav om tillatelse etter plan- og bygningsloven for matrikulering av opprettelse av grunneiendom eller festetomt for vindkraftanlegg.

Rekkevidden av unntaket i matrikkelforskriften § 27 femte ledd vil ikke være direkte bestemmende for rekkevidden av unntaket i SAK10 § 4-3 første ledd bokstav c. Hensynet til et harmonisert regelverk taler likevel for at begge bestemmelsene bør gis samme rekkevidde. Dette tilsier at opprettelse og endring av eiendom som hovedregel ikke er unntatt fra søknadsplikten etter pbl. § 20-2, jf. SAK10 § 4-3. En slik forståelse vil også harmonisere med ordlyden i SAK10 § 4-3 første ledd bokstav c, som ikke eksplisitt omfatter eiendomsutforming for vindkraftanlegg, kun selve vindkraftanlegget. Denne tolkningen vil også bidra til å sikre forutberegnelighet og klarhet i regelverket.

Departementet vil avslutningsvis takke Motvind Norge for å ha fremmet tolkningsspørsmålet, og dermed bidratt til en avklaring av hvordan gjeldende rett skal forstås.

Med hilsen

Karen Marie Glad Visnes (e.f.)
avdelingsdirektør

Eirik Dragsund
rådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Direktoratet for byggkvalitet

Motvind Norge
Ekebergveien 1a
0192 Oslo

Energi- og miljøkomiteen på Stortinget
Kommunal- og distriktsdepartementet
Direktoratet for byggkvalitet
Justisdepartementet v Lovavdelingen
Olje- og energidepartementet
Norges vassdrags- og energiverk
Energikommisjonen

Oslo, 25. mai 2022

Forvaltningspraksis har gitt vindkraftutbyggerne en ulovlig snarvei gjennom plan- og bygningsloven. Snarveien gir tilgang til alle arealer i Norge gjennom ubegrenset ekspropriasjonsmulighet for kraftproduksjon og eksport av strøm.

Motvind Norge har over tid hevdet at mange konsesjonsvedtak fattet av Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) og Olje- og energidepartementet (OED), er beheftet med lovbrudd.

Organisasjonen har nå fått bekreftet ett av disse lovbruddene, jf. brev fra Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) av 4. mai 2022. Se vedlegg 1.

KDD bekrefter at eiendomsutviklingsselskapene for vindkraft, har søknadsplikt etter plan- og bygningsloven når arealet vindkraftverket skal stå på endres f.eks. ved en festeavtale.

NVE og vindkraftbransjens advokater, Statsforvalteren i både Agder og Innlandet og Direktoratet for byggkvalitet (DIBK) har avvist søknadsplikten. Men eiendomsendringer skal omsøkes med hjemmel i plan- og bygningsloven (pbl.) § 20-2 første ledd, jf. § 20-1 bokstav m.

Flere vindkraftverk lider av den mangelfulle saksbehandlingen. Der vi foreløpig har sikker kunnskap er at søknadsplikten ikke er overholdt for Kjølberget i Våler kommune, Lillesand vindkraftverk, Buheii i Kvinesdal kommune og Birkenes vindkraftverk. To av disse -Kjølberget og Buheii - er nå bygd uten byggetillatelse.

KDD sier i et intervju med NRK Trøndelag, at manglende søknad før tiltaket bygges kan repareres med ny søknad i ettertid, (se vedlegg 2). Motvind Norge vil i dette dokumentet redegjøre for hvorfor manglende søknadsbehandling før anlegget er bygget, ikke lar seg reparere i vindkraftsakene.

Det er i vindkraftsakene skapt en snarvei gjennom plan- og bygningsloven som gjør at mange obligatoriske vurderinger ikke er tatt. Dette har gått utover rettsikkerheten til berørte parter, og satt alle landets arealer i fare for å bli utbygget.

Først skal vi kort redegjøre for omfanget av søknadsplikten etter § 20-1 for å vise hva som ikke er vurdert, og deretter konsekvensene dette har for berørte parter, og at det ikke enkelt lar seg reparere med søknad i ettertid. Dernest påviser vi hvordan det gjennom både lovlige og ulovlige unntak fra plan- og bygningslovens krav, til sammen er skapt en illegitim snarvei som gir tilgang til alle landets arealer. Til slutt skal vi redegjøre for hvordan dette kunne skje.

Hva skal vurderes i søknadsplikten etter pbl § 20-2.

Hele kapittel 21 i plan- og bygningsloven (pbl.) om «Krav til innhold og behandling av søknader» regulerer hvordan søknader om «tiltak» i henhold til § 20-2 jf. § 20-1, skal saksbehandles.

Her er det bl.a. detaljerte krav til **nabovarsel** og at **naboers merknader skal legges ved søknaden, samordningsplikt med andre myndigheter** der det er nødvendig, og at **nødvendige vedtak eller uttalelser fra annen myndighet skal legges ved søknaden**.

For eiendomsendring spesielt gjelder også pbl. § 26-1 som stiller krav til det materielle innholdet i selve eiendomsendringen. Opprettelsen av f.eks. festetomten (tiltaket) *«må ikke gjøres på en slik måte at det oppstår forhold som strider mot denne lov, forskrift eller plan.»* Tiltaket må altså **vurderes i forhold til andre bestemmelser i plan- og bygningsloven, forskriftene til loven, og arealplanen**.

Hvis eiendomsendringen er i strid med arealplan må den også **dispensasjonsbehandles**, som er en egen søknadsprosess etter pbl. § 19-2 med egne vurderingstema. Det er også det samlede behovet for dispensasjoner som skal vurderes, da det avgjørende for vurderingen er totalbelastningen av dispensasjonene i forhold til om hensynene til lovens formål blir vesentlig tilsidesatt.

Konsekvenser av manglende søknadsbehandling

Det som konkret skjer når sakene ikke er søknadsbehandlet, er at de faller utenfor den kommunale saksbehandlingsloopen med alle sjekkpunktene dette innebærer for det gjeldende arealet og naboarealene.

Sjekkpunktet nabovarsling i pbl § 21-3 er satt for at naboer skal kunne ivareta sine interesser som f.eks. rettigheter og investeringer. Andre berørte interesser kan ha bruksrettigheter i arealet som ikke er tinglyst, noe som vil kunne komme fram gjennom en nabovarslingsprosess (eiendomsrett, reindrift, beiterett og fiskerettigheter).

Sjekkpunktet samordningsplikt etter § 21-5 iverksettes når tiltaket kan utløse vurderinger etter annet lovverk av annen myndighet, f.eks. folkehelseloven, forurensningsloven, støyforskriften og støyretnings, mineralloven, vegloven, reindriftsloven eller luftfartsloven. Det er forhåndsbestemt hvilke eksterne myndigheter som skal samordnes jf. SAK § 6-2, og samordningen skal utføres av kommunale bygningsmyndigheter. Se overskriften i pbl. § 21-5.

Sjekkpunktet dispensasjonsvedtak vil vurdere om eiendomsendringene er i tråd med plan- og bygningslovens formål, og det skal foretas en fordel-/ulempevurdering for å sikre at fordelene med unntaket fra arealplanen er klart større en ulempen. Det er sikker rett at vurderingen etter § 19-2 er et såkalt rettsanvendelsesskjønn som ikke kan erstattes av forvaltningens frie skjønn, og det er kommunen som er gitt myndigheten til å vurdere. Denne vurderingen kan derfor ikke, slik NVE og bransjen har hevdet, erstattes av den skjønnsmessige fordel-/ulempe vurderingen energimyndigheten foretar når de gir konsesjon etter energiloven.

Det kommunale blikket og perspektivet er trenet i arealvurderingene, det opereres ofte med sjekklistene, og er annerledes enn energimyndighetens mer overordnede blikk og ensidige

sektorperspektiv. Andre personers rettigheter og interesser sjekkes ut som en automatisk del av saksbehandlingen. Det er f.eks. en flyplass i nærheten av det planlagte vindkraftverket, og da skal kommunen be om at luftfartsmyndigheten uttaler seg om radarsignalene blir påvirket (luftfartsloven). Eller det er mange naboer som kan rammes av støy (folkehelseloven og støyforskriften), og søknaden sendes kommunal helsemyndighet, som også har behandlet en annen søknad om for eksempel et veganlegg noen dager før. Formålet med den kommunale arealavklaringen ivaretar på denne måten andre interesser og hensyn enn det som avklares av energimyndighetene.

Kan manglende søknadsbehandling repareres med ny søknad i etterkant?

KDD sier i sitt svar til NRK Trøndelag at den manglende søknadsbehandlingen ikke har betydning for vindkraftverkens lovlighet, og at eiendomsendringen kan ettergodkjennes. Se vedlegg 2.

Vi er enige i at manglende søknadsplikt etter § 20-2 ikke påvirker lovligheten av produksjonsanlegget (bygninger og konstruksjoner). Men poenget er at anlegget ikke kan bygges før også arealet er avklart slik plan- og bygningsloven krever. Det må være gjort et arbeid i kommunene med å avklare om arealet kan brukes til formålet, om naboer og andre myndigheters ansvarsområde rent faktisk blir berørt. Og det er riktig at en ettergodkjenning av byggetillatelser kan skje, men ikke så lenge etter at anlegget er bygget. Da er vi over i ulovlig bygging.

Når søknadsplikten ikke overholdes blir det tilfeldig hvilken informasjon som kommer inn til kommunen, og som ligger til grunn for utbyggingstillatelsen. Husk at unntaket fra reguleringsplikt i pbl. § 12-1 3.ledd har medført at arealet heller ikke er avklart i planfasen. Dette skaper risiko for at utbyggingstillatelsene bygger på tilfeldig faktisk grunnlag, og innfører systematisk tilfeldighet i saksbehandlingen. Unntakene fra plan- og bygningsloven, som skulle hindre dobbeltbehandling, har i stedet ført til at den kommunale arealavklaringen ikke blir foretatt. Når kommunalforvaltningen ikke får all informasjon, blir beslutningsgrunnlaget mangelfullt og tilfeldig. Dette har skapt risiko for lovbrudd og rettighetstap for berørte naboer og andre interesser.

Eksempler på hvordan lovbrudd og rettighetstap har oppstått.

Når det ikke kommer informasjon inn til kommunen gjennom søknadsbehandlingen kan det få **følgefeil i annen kommunal behandling**. Vi er f.eks. kjent med at det i området for vindkraftverket Vikna II i Nærøysund kommune ble lagt ut hyttetomter der det etter støyforskriften er ulovlig å bygge pga. nærheten til det planlagte vindkraftverket. Kommunen var ikke gjort klar over at planområdet til vindkraftverket var utvidet og endret.

Når arealene ikke er søknadsbehandlet er det tilfeldig om kommunen har kunnskap om **hvem som har rettigheter i arealet**. Vi har sikker kunnskap om at manglende søknadsbehandling i Kvinesdal kommune for Buheii vindkraftverk, har fått følgefeil inn i matrikulering og tinglysing. Her har tinglyste rettigheter til arealene på gården Risnes forsvunnet fordi de ikke ble kartlagt i søknadsprosessen. Rettighetene ble overdratt i en eiendomsendringsprosess uten at rettighetshaverne fikk mulighet til å påvise feilen gjennom nabovarsling av søknaden.

Bruksrettigheten til fiske, som var en del av gårdens satsing på turisme, «forsvant» på veien fordi de ikke ble kartlagt i søknadsprosessen i kommunen. Vindkraftverket er solgt og pantsatt for 385 millioner euro. Ny eier er et selskap som heter Macquarie som er dømt i tysk høyesterett for den største skattesvindelsaken i Tyskland. Mot denne overmakten er det lite som kan repareres for rettighetshaverne på Buheii. Følgen er at gårdsbruket er fraflyttet og investeringene som ble gjort med hyttebygging for turisme, er tapt. Det lar seg rett og slett ikke gjøre i ettertid å reparere dette tapet i en proformasøknadsprosess.

Også **reindrift er en bruksrettighet som ikke blir tinglyst**. Det er uklart om og i hvilken grad disse bruksrettighetene er vurdert på Fosen og Øyfjellet i forbindelse med eiendomsendringene der. Konflikt oppstår ikke uten grunn, og det skal mye til å ta en sak til retten mot store utbyggingsselskaper og staten. For reinbeitedistriktet handler det både om retten til næringsutøvelse og kulturutøvelse, selve livsgrunnlaget. Dette lar seg ikke reparere med en søknad i ettertid når fjellet er sprengt bort og turbinene er satt opp i flyttleia og på vinterbeitene.

Når arealet ikke søknadsbehandles etter plan- og bygningsloven § 20-2 (og ikke en reguleringsplanprosess), får det **følgefeil inn i konsesjonsvedtakene** i NVE, som da også fattes uten tilstrekkelig faktisk grunnlag. Når det er tilfeldig om de kommunale helsemyndighetene har vært inn i bildet (Tysvær og de fleste andre), om mulige forstyrrelser i radarsignaler er vurdert (Haramsøya og Vigra), om mulige forstyrrelser i TV-signaler er vurdert (Vardafjell m fl.), om påvirkning for reindrifta er vurdert, om andres rettigheter er kartlagt, om arealet er dispensasjonsvurdert på selvstendig grunnlag slik det kreves i pbl § 19-2, nærmer vi oss myndighetsmisbruk og ugyldige konsesjonsvedtak.

NVE fatter også **ekspropriasjonsvedtak på samme mangelfulle grunnlag**. Når det er tilfeldig om sakene er arealavklart konkret i kommunen, kan ikke NVE vite hverken hva eller hvem de eksproprierer. Vedtakene fattes automatisk som en del av konsesjonsbehandlingen, og det henvises til fordel/ulempevurderingen etter energiloven, men det foretas ikke en selvstendig vurdering etter oreigningsloven § 2. 2. ledd.

Ved å unnlate behandle eiendomsendringene, og ved å henvise til at vurderingen er tatt i konsesjonen etter energiloven, har de lovbestemte vurderingen etter både pbl §§ 26-1 og 19-2 blitt tilsidesatt av «fritt-skjønn»-vurderingene som er lagt til grunn for konsesjonen etter energiloven. Energimyndigheten har med andre ord sagt at når de ikke har lyst og ikke synes det passer (fritt skjønn) å nekte en vindkraftkonsesjon, kan de bryte loven (rettsanvendelse) som er satt til å beskytte arealene våre og folks rettigheter i dem.

På bakgrunn av redegjørelsen over vil det være umulig å reparere manglede søknadsbehandling med å søke på nytt i ettertid. Manglende vedtak etter pbl. § 20-2 innebærer at vindkraftverk er igangsatt uten byggetillatelse. Dette er straffbart i norsk rett, og andre lovovertrедere i like saker, både tiltakshaver og entreprenør, er straffet med både fengsel, bøter og inndragning.

Å godkjenne søknadene i ettertid vil også være med på å opprettholde den illegitime snarveien gjennom plan- og bygningsloven som vi skal redegjøre for nå.

Det er skapt en illegitim snarvei gjennom plan- og bygningsloven

Energiforvaltningen er i interessekonflikt med arealforvaltningen

Vindkraft trenger både vind *og* areal for å kunne produsere strøm. Selve produksjonen av strøm reguleres av energiloven, mens arealbruken reguleres av plan- og bygningsloven.

Dette skapte tidlig utfordringer med dobbeltbehandling og ineffektiv saksbehandling. For å søke å unngå dobbeltbehandlingen og ineffektivitet, ble forholdet mellom energiloven og plan- og bygningsloven grundig behandlet av planlovutvalget i forarbeidende til den nye plan- og bygningsloven som trådte i kraft 1. juli 2009. Se vedlegg 3 med oversikt over forarbeidene.

Her kom interessekonflikten mellom energi og areal til syne. Kjernespørsmålet var om selve arealbeslutningen av hvor kraftverk, transformatorer, kraftlinjer osv. skulle plasseres skulle følge plan- og bygningsloven eller energiloven.

Utvalgets flertallsforslag (11 medlemmer) var at planleggingen i energisaker skulle følge lovens hovedregel plan- og bygningsloven, og at energiloven skulle få endringer som var tilpasset dette. Et mindretall fra energibransjen (1 medlem) dissenterte og argumenterte for at planarbeidet måtte ligge hos energimyndighetene. Argumentasjonen handler bl.a. om kompetansen hos fagetatene, og tilsvarende manglende kompetanse i kommunene, og behovet for statlig styring med forsyningssikkerheten.

Fem år senere kom lovforslaget, og til tross for det store flertallet i utvalget, fikk vindkraftanlegg unntak fra reguleringsplikten i plan- og bygningsloven jf. § 12-1 3. ledd, og unntak fra byggesaksbehandling av produksjonsanlegget jf. pbl § 20-6 og SAK § 3-4.

Tre forutsetninger for unntaket i forarbeidene

Forarbeidene til plan- og bygningsloven, Ot.prp. nr. 32 (2007-2008) side 39-41, stilte opp tre forutsetninger for unntaket fra reguleringsplan og byggesaksbehandling for anlegget.

1. Unntakene for energilovsaker i plan- og bygningsloven ble gitt pga. behovet for sterk statlig styring med energisektoren for å sikre energiforsyningen. Dobbeltbehandling i både energiloven og plan- og bygningsloven hadde gjort arbeidet ineffektivt.
2. Kommunene må fortsatt ta stilling til arealbruken. «Det vil være to beslutningsprosesser og to myndigheter som begge tar stilling til arealbruken».
3. «Konsesjonsbehandlingen etter energiloven ivaretar langt på vei kravene til saksbehandling etter plan- og bygningsloven. [...] For disse sakene vil kravene til offentlighet, medvirkning og dokumentasjon av virkninger alltid innebære mer omfattende prosesser enn det en ordinær reguleringssak etter plan- og bygningsloven krever.»

Ingen av disse forutsetningene er respektert.

1. forutsetning: Forsyningssikkerheten krever sterk statlig styring og kontroll innenfor energisektoren.

Forsyningssikkerhet er et veldig tungt argument som får de fleste andre argument til å vike, også kravet til reguleringsplan. Det blir mørkt i kjøkkenlampen og kjøleskapet slår seg av om vi ikke har forsyningssikkerhet. Sykehus og annen viktig infrastruktur er avhengig av strømtilførselen. Så selv om kommunene behandler militæranlegg og andre store infrastrukturprosjekter er det pga. forsyningssikkerheten, vurdert som hensiktsmessig med unntak fra plan- og bygningslovens krav til reguleringsplan for energisektoren. Det er dette vi kaller «en lovlig snarvei».

Norge har forsyningssikkerhet i dag og et komfortabelt kraftoverskudd. Overskuddet og det som får konsesjon planlegges brukt til eksport, elektrifisering av sokkelen og næringsprosjekter som datasenter og batterifabrikker. Energiforvaltningen og bransjen bruker samme regelsett og samme unntak fra reguleringsplankravet når de gir disse konsesjonene. Det er dette som skaper «den illegitime snarveien».

Det tas nemlig for gitt at denne typen prosjekter og produksjon til eksport og næringsutvikling dekkes av hjemmelen for unntak i pbl. § 12-1. 3. ledd. Unntakene i plan- og bygningsloven brukes som om den kommersielle eksporten eller næringsutviklingen er en del av forsyningssikkerheten.

Arealene våre – naturen og utmarka - blir gjennom denne praksisen kommersialiserte investeringsobjekter.

Motvind Norge mener det er å strekke unntaket fra reguleringsplan alt for langt når det brukes til å gi konsesjon for anlegg som brukes til andre formål enn forsyningssikkerhet i Norge. Husk hvor tungt hensynet til forsyningssikkerhet er. Dette forsterkes av at hensynet til forsyningssikkerhet har gitt et tilsvarende unntak fra behandling i jordloven – hensynet til forsyningssikkerheten går altså foran

hensynet til matjord. Men må arealene til reindrift, boområder uten helsefarlig støy, friluftsliv, natur, og matjorda vike for hensynet til kommersiell eksport av kraft?

Motvind Norge mener det er lovstridig. Det ikke et unntak laget for andre formål enn forsyningssikkerhet. Likevel gir energimyndighetene konsesjoner, og det politiske Norge kappes om å bygge ut vindkraft både til lands og til havs, for å kunne eksportere, elektrifisere (sine egne) plattformer, lage datasenter og batterifabrikker.

Spørsmålet er altså om unntaket i plan- og bygningsloven gir fritt leide til energimyndighetene for å gi konsesjon og ekspropriasjonstillatelse, når konsesjonen det skal brukes til kommersiell eksport av strøm og næringsutvikling.

Oreigningslovens formål forutsetter en viss samfunnsnytte av prosjektene som bare kan tillates hvis det er «tvillaust meir til gang enn til skade» i oreigningslovens § 2. 2. Prosjekter som skal sikre energiforsyningen i Norge faller utvilsomt inn under ekspropriasjonshjemmelen. Det er derimot høyst tvilsomt om arealer som brukes til kommersiell produksjon for eksport av strøm og investeringsobjekt for store internasjonale fond, kan overdras fra grunneier og bruksrettshaver med tvang. Motvind Norge mener denne snarveien til arealene er i strid med oreigningsloven.

På grunn av at energimyndighetene ikke skiller mellom hva arealene brukes til, og ikke foretar en egen vurdering ihht oreigningsloven, har unntaket fra pbl, gjort tilgangen til alle arealene våre enklere, ikke bare dem som er nødvendige for forsyningssikkerheten. Dette er det helt motsatte av forutsetningen om «sterk statlig kontroll med energisektoren». *Det muliggjør i stedet en overdragelse av alle arealer i Norge - under tvang -, utført av eiendomsutviklingsselskapene for vindkraft, for å bruke arealene i sin kommersielle virksomhet. Arealene har blitt investeringsobjekter som pantsettes for 385 millioner euro.*

Ingen kan se forskjell på elektronene, og det er vanskelig å fastslå med sikkerhet om et anlegg/areal produserer for eksport eller forsyningssikkerhet. Beskrivelsen av kablene til utlandet omskrives stadig av bransjen, myndigheten og politikerne, og ingen er tydelige på om konsesjonene skal dekke «forsyningssikkerhet», «kraftutveksling for å bedre forsyningssikkerheten», eller «eksport». Det som er sikkert er kablene til Tyskland, Nederland og England har fraktet enorme mengder strøm ut av landet og bare minimale mengder inn gjennom månedene de var operative i 2021, og de første månedene av 2022.

Åpningen for eksport har gitt et uendelig behov for kraft. Men energimyndigheten har ikke satt et øvre tak på produksjonen. Med vindkraft betyr dette også uendelig behov for areal. Manglende på definert mål ble også bemerket av Riksrevisjonen i 2014, (Se vedlegg 4), men kritikken ble avvist av Olje- og energidepartementet fordi et øvre tak ville gi sensitiv informasjon til markedet. Vurderingen av hvordan vi skal bruke arealene våre var ikke en del av svaret. Men energimyndighetene visste i 2014 at utenlandskabler var planlagt, og da kunne det ikke settes et tak.

Mangelen på øvre produksjonstak, og snarveiene gjennom plan- og bygningsloven har sammen med store investeringsbehov i markedet, satt alle arealene våre i risiko for å bli utbygget.

Vindkraftutviklingsselskapene får ikke bare en forenklet behandling gjennom plan- og bygningsloven, men også forenklet tilgang til arealene og stor fortjeneste når de selger prosjekt etter prosjekt etter prosjekt til investeringselskaper som i sin tur pantsetter områdene for milliarder. Det er en forretningsmodell som må ha eiendomsendring – dvs. omgjøre natur til investeringsobjekter – for å ha positiv økonomisk effekt for selger og kjøper.

Motvind Norge mener unntakene fra plan- og bygningsloven ikke dekker prosjekter som omdanner uberørt natur til kommersielle investeringsobjekter når det ikke er nødvendig for forsyningssikkerheten i Norge.

Brudd på grl. § 112

Motvind Norge mener denne praktiseringen av plan- og bygningsloven er i strid med grunnlovens § 112. Grl. § 112. 3.ledd krever at myndigheten iverksetter *tiltak* for å sikre retten til miljø.

Forvaltningen har praktisert loven på en slik måte at *tiltakene*, dvs. plan- og bygningslovens regler, er unntatt og omgått. Motvind Norge mener arealene er utsatt for så stor fare for å bli ødelagte med denne forvaltningspraksisen at den må anses som grunnlovsstridig.

2. forutsetning: Kommunen skal fortsatt ta stilling til arealbruken i en beslutningsprosess.

Selv om konsesjonen ikke trenger reguleringsplan, må arealbruken fortsatt behandles i kommunen, for å sikre at den er i tråd med arealplanen. Se Ot.prp. 32 (2007-2008) på side 40.

For å sikre at kommunen også foretar en arealvurdering, forutsettes i forarbeidene at kommunen alltid må ta stilling til arealbruken i en beslutningsprosess.

Kommunene har likevel, av NVE og bransjens advokater, stadig fått informasjon om at de bare er høringsinstans i vindkraftsakene. Det er en av årsakene til at det har utviklet seg en forvaltningspraksis hvor arealavklaringen som vanligvis tas i reguleringsplanen, og i byggesaksbehandlingen, ikke har blitt tatt.

Også i forbindelse med dispensasjonsbehandling har energimyndighetene og bransjens advokater, hevdet at kommunen ikke skal behandle sakene slik pbl. § 19-2 regulerer. De støtter seg på en setning i Ot.prp. nr. 32 (2007-2008) på side 243 hvor det står at «Vilkårene for å gi dispensasjon vil alltid være til stede når det foreligger en endelig konsesjon etter [energilovent]».

Både i planbehandling, med unntak fra reguleringsplan og unntak fra dispensasjonsbehandling, og i byggesaksbehandlingen og dispensasjonsbehandling der, er kommunens myndighet etter loven unntatt eller omgått. Forvaltningspraksisen har på denne måten hindret og brutt forutsetning om at kommunen skal ta stilling til arealet i en beslutningsprosess.

På denne måten er de vurderinger som kommunen skal ta, om andres rettigheter i arealene, og om tiltaket konkret støter mot annet lovverk, ikke tatt.

3. forutsetning: Saksbehandlingen etter energiloven ivaretar kravene i plan- og bygningsloven gjennom mer omfattende prosesser.

Av det som framgår over er det tydelig at heller ikke denne forutsetningen er overholdt.

Forarbeidene sier at «For disse [vindkraft]sakene vil kravene til offentlighet, medvirkning og dokumentasjon av virkninger alltid innebære mer omfattende prosesser enn det en ordinær reguleringssak etter plan- og bygningsloven krever.

Vindkraftsakene lider av alvorlige mangler. **Offentlighet** feiler allerede i grunneieravtalene, som er taushetsbelagte. Taushetsplikt og unnlatt søknadsbehandling har medført gjennomgående **manglende medvirkning** fra naboer i hele prosessen. Naboer har åpenbare interesser i å få minst mulig konsekvenser av vindkraftanlegget, men er systematisk og konsekvent holdt utenfor prosessen på alle anlegg. Forvaltningspraksisen har medført at naboer har mistet rettighetene sine, mistet investeringene sine, mistet friluftsområdene sine, fått et helsefarlig og mye mindre trivelig bomiljø, med støy og evig blinkende høyintensitetslys, og mistet landskapene de og slekten har vokst opp i og har sin historie i, for å nevne noe. Noen har erfart å måtte flytte, mens naboen har blitt millionær. Bransjen har brukt virkemidler i denne prosessen som er fullstendig ødeleggende for tillitt og samhold i lokalsamfunnene i Norge.

Noen av disse konsekvensene ville i en normal saksgang utløst samordningsplikt, hvor tiltaket må vurderes etter annet lovverk. Naboer har i mange kommuner nå (Tysvær og Flatanger) på egen hånd nå krevd helsekonsekvensutredning. Vindkraftselskapene har i stedet for å vurdere anleggets lovlighet inngått forhandlinger med de berørte naboene med tilbud om støyavtaler som kjøper dem ut av ulovligheten. At bransjen shopper virkemidler som f.eks. en støyavtale, i stedet for å overholde støyretningslinjen, er svært kritikkverdig.

Det vi ser i praksis er at når søknadsplikten ikke er overholdt, blir ikke vurderingene på bakken, der konsekvensene faktisk kommer, tatt i betraktning. Det er tilfeldig om så viktige ting som rettigheter i arealene, påvirkning på folks helse og sikkerhet, investeringsmuligheter i egen næring, i for eksempel nytt fjøs, turisthytter på gården, eller boligen for den saks skyld, er med i vurderingen.

Det som skulle forhindre dobbeltbehandling har ført til ikke-behandling. I stedet for at kommunene har tatt beslutningene basert på vurderingstema gitt ved lov, er beslutningsprosessen overført ut i et lovtomt rom, hvor energimyndigheten ikke har foretatt lovavklaringene, og bransjens advokater har hatt fritt spillerom.

Hvordan kunne dette skje?

Kommunene har blitt villedet og er i rettsvillfarelse

Kommunene har blitt villedet av representanter for forvaltningen og bransjen til å tro at det ikke er søknadsplikt for eiendomsendring, og at den bare er høringsinstans i alt som har med vindkraftverket å gjøre. Det er dermed skapt en forvaltningspraksis uten forankring i loven.

Det hører med til rettskildebildet at forvaltningspraksisen heller ikke er forankret i NVEs egen veileder om utarbeiding av MTA-plan. Her går det tydelig fram at *«unntaket [fra byggesaksreglene] gjeld ikke reglane i pbl om oppretting og endring av eigedom (§26-1)»*. Se vedlegg

Likevel er det i møte etter møte med ulike kommuner orientert fra bransjen og NVE om at kommunen kun er høringsinstans, og at alle vurderinger er tatt i konsesjonsbehandlingen.

I Lillesand kommune mottok ordføreren brev fra NVE hvor søknadsplikten avvises av daværende leder for konsesjonsavdelingen Arne Olsen, en uke før han gikk av med pensjon. Den nye lederen gikk deretter ut i avisen og bekreftet at det ikke var søknadsplikt. Se vedlegg 10.

Selv om lovavklaringen fra Kommunaldepartementet gjelder byggesøknaden om tiltaket «eiendomsendring», har tilsvarende villedning skjedd på andre av kommunens myndighetsområder, nærmere bestemt på vurderingen av om tiltaket er i tråd med plan. Her har bransjens advokater og NVE villedet kommunen til å tro at det ikke skal fortas en selvstendig og fullstendig dispensasjonsvurdering i kommunen etter pbl § 19-2.

Rettsvillfarelse er som kjent ikke en unnskyldning som reparerer ugyldighet og ulovlighet. Både feil lovanvendelse av den mangelfulle søknadsplikten etter § 20-2, og vedtak fattet av feil myndighet er ugyldighetsgrunner. I tillegg er oppføring uten byggetillatelse straffbart, både for grunneier, tiltakshaver og entreprenører.

Prosessen har vært hemmeligholdt

Prosessen er en såkalt «strukturering av et forretningskonsept», altså en forretningsmodell for å komme fra A-Å i en vindkraftutbygging. Det starter med at eiendomsutviklingsselskapene for vindkraft, leter etter egnede eiendommer. Det de ser etter er nokså flate felt med nærhet til infrastruktur som veg og nett. Deretter søkes det å inngå avtaler med gjeldende grunneiere.

Avtalene som inngås er såkalte «non-disclosure»-avtaler, som er profesjonelle avtaler ment for profesjonelle parter. Et særtrekk ved «non-disclosure»-avtalene er at den ene parten pålegges taushetsplikt. Dette slik at eiendomsutviklerne for vindkraftverk skal kunne utvikle prosjektene i fred og ro. Det kan være nyttig og helt greit når partene er likeverdige og for kortere tidsrom innenfor et område som ikke påvirker resten av samfunnet. «Fred og ro» betyr her at prosessen kommer i gang før naboene kan ivareta sine interesser. Dette skjer lenge før søknad sendes inn til NVE, og trolig er det mange grunneiere i Norge som har undertegnet tilsvarende avtaler, uten at dette enda har kommet fram.

I vindkraftavtalene er ikke taushetsplikten avgrenset i tid, og gjelder derfor i avtalenes levetid på 25 år. Motvind Norge har snakket med flere grunneiere og sett noen av avtalene. Felles for historiene er at grunneierne lokkes med mye penger og/eller trues med ekspropriasjon. Det ene utbyggingsselskapet, Sarepta (Trønderenergi og Nord-Trøndelag e-verk), hadde en praksis hvor de gikk på døra til grunneierne, sto i stua og maste og maste, og tok med seg avtalen hvis de ikke signerte umiddelbart, sånn at grunneierne ikke fikk finlest teksten. Dette er uprofesjonelle parter i møte med profesjonelle parter, og ingen av de grunneierne vi har snakket med fra kystkommunene på Fosen og Flatanger i Trøndelag, hadde forstått det avgjørende punktet for eiendomsutviklingsselskapet, - at avtalen kunne overdras videre. De hadde blitt gitt et inntrykk av at de gjorde en samfunnstjeneste med å undertegne avtalen med det lokale e-verket. «Fikk ikke finlest avtalen» før jeg måtte undertegne. «Følte meg tvunget til å undertegne». «Ble truet med søksmål». «Fikk advokathjelp betalt av utbygger», er tilbakemeldinger som har kommet.

Poenget med å nevne dette her er for å vise at eiendomsutviklingsbransjen for vindkraft blander hemmeligholder prosessen og blander forretning inn i arealforvaltningen. Valg av eiendom beror i større grad på hvor grunneieravtaler er inngått, hvor grunneierne er «modnet» til å skrive under, enn på hvor arealet er egnet for vindkraftverk. I Norge er det vindressurser stort sett overalt i den høyden turbinene opererer, og vindmåling kommer mye senere i prosessen. Regionale og kommunale planer er ofte ikke brukt som utgangspunkt for valg av område. Bransjens representanter vet at NVE på et mye senere tidspunkt utsteder ekspropriasjonsvedtak, og bruker det som trussel.

I valg av område legges ingen vekt på naboer, bruksretter, vernestatus, drikkevann, fuglefredningsområder, forurensning av vassdrag, sårbare arter, forstyrrelser av andre signaler som radar- og tv-signaler, allemannsretten, friluftsområdet, hellige samiske fjell, World Heritage List, eller Særlig vakre landskap for å nevne noen arealkriterier. Det eneste som teller er å få den hemmelige grunneieravtalen i havn. Og om avtalen mot formodning er kjent for naboene og bruksrettshaverne, forventer alle berørte og utenforstående aktører, at arealavklaringen skal komme senere.

Det som kommer senere er imidlertid unntak fra kommunal behandling av reguleringsplan, begrenset vurdering av dispensasjon etter § 19-2, og manglende søknadsbehandling etter § 20-2, samt en avgrenset høring fra utviklingsselskapets side av konsekvensutredningen, konsesjonen og MTA-planen. Den ulovlige praksisen overfor naboene og andre rettighetshavere fortsetter på denne måte i senere faser av struktureringsprosessen/forretningsmodellen, og det er kjent teknikk at jo lenger ut i en prosess man kommer, jo vanskeligere er det å få stoppet den.

Selv ikke Høyesteretts kjennelse om brudd på menneskerettighetene respekteres av energibransjen, herunder energiforvaltningen og to statsråder.

Det er ikke en bagatell å få et vindkraftverk som nabo. Det innebærer flere hundre meter høye konstruksjoner med bevegelige deler som støyer og blinker, med lavfrekvent støy som innebærer helsefare, og med verdifall på eiendommen. Andre mister næringsgrunnlaget, menneskerettighetene

er brutt på Fosen. Et minimumskrav er som følge av retten til kontradiksjon og medvirkning, å bli varslet og hørt for å ha en mulighet til å ivareta sine interesser.

Påvirkning og lobbyvirksomhet

Ulovlig påvirkning?

Motvinds Norge mener vindkraftbransjens interesseorganisasjon, Norwea, driver utilbørlig påvirkning av representanter for forvaltningen. Representanter for forvaltningen har også satt seg i en slik posisjon at de kan ha blitt utsatt for utilbørlig påvirkning. Det vi ser her kan være ulovlig påvirkning av beslutningsprosessene, og vi finner det så oppsiktsvekkende at vi ønsker det skal bli gransket.

Bildet viser leder for NVEs konsesjonsseksjon, Arne Olsen, som blir kåret til «ridder av vindkrigarkorset» i en tulleutnevneelse på Norwea-konferansen, 27. mars, 2012. Alle lederne i Norwea står for utnevneelsen.

Andre eksempler på tilfeller av utilbørlig påvirkning

Motvind Norge har også fått beskrevet hvordan beslutningen om å bygge ut Storheia og Roan vindkraftverk ble gjenstand for en påvirkningsprosess av politikerne i formannskapene i alle Fosen-kommunene, som ledet til at Statkraft endret sin tilråding om ikke å bygge ut. Se vedlegg 13

Oppsummering

- Manglende søknadsplikt kan ikke repareres med ny ettertidssøknad i vindkraftsakene. Konsekvensene av lovbruddene er tilfeldig og vilkårlig myndighetsutøvelse som i konsekvens

innebærer ugyldighet for konsesjonene. Anlegg som allerede er bygget, er bygget uten byggetillatelse, noe som regnes som miljøkriminalitet.

- Manglende søknadsbehandling av eiendomsendringer, forenklet dispensasjonsbehandling og unntak fra krav til reguleringsplan har medført at kommunen ikke har tatt stilling til arealet i en beslutningsprosess, som var forutsetningen i forarbeidene.
- Unntak og omgåelse har medført systematisk forenklet behandling etter pbl – en snarvei gjennom loven. Særlig er naboer og berørte interesser i vindkraftsakene rammet. Offentlighet, medvirkning, kontradiksjon og rettsikkerhet er salderingspostene.
- De lovlige unntakene fra plan- og bygningsloven gjelder forsyningssikkerhet, men brukes også for kommersielle prosjekter ment for eksport. Ekspropriasjon brukes dermed for kommersielle prosjekter ment for eksport. Energiloven og pbl gir til sammen ikke lovhjemmel for eksport, kun arealbruk for forsyningssikkerhet.
- Når myndighetene ikke opererer med et øvre tak på kraftutbygging, er konsekvensen av snarveien og ekspropriasjonen at alle landets arealer ligger åpne for utbygging. Dette mener Motvind Norge er et brudd på tiltaksplikten i grunnlovens § 112 3.ledd for å sikre retten til miljø.
- Offentlige saksbehandlingsprosesser uten forankring i lovhjemler skaper høy risiko for ulovlige virkemidler, hemmelige prosesser, utilbørlig påvirkning og korrupsjon.
- Vindkraftbransjens interesseorganisasjon, Norwea, driver utilbørlig påvirkning overfor representanter for forvaltningen.
- Snarveien gjennom plan- og bygningsloven er skapt for å få prosjektene raskt gjennom. Mange kommuner, bransjens advokater, energimyndighetene og enkelte statsforvaltere er brakt i kunnskap om lovbruddene. Det er ikke tvil om at forretningsmodellen fra hemmelige grunneieravtaler til salg av vindkraftselskaper til store internasjonale fond har et økonomisk motiv, og at investorenes pantsettinger for milliardbeløp også har det. Lovbrudd fra vindkraftbransjen og investorene for å oppnå økonomisk vinning, kan karakteriseres som økonomisk kriminalitet.

Krav

- Motvind Norge krever at vindkraftforvaltningen granskes av Riksrevisjonen.
- Den nye runden med konsesjoner som er meldt, må stanses.
- Anlegg som er bygd uten byggetillatelse er ulovlige og må rives.
- Vi krever likhet for loven. Antatt miljøkriminalitet og antatt økonomisk kriminalitet må etterforskes og straffes slik praksis er i andre tilsvarende saker.

Med hilsen

Motvind Norge

Hildegunn Hervik Flengstad
Styreleder

John Fiskvik
Nestleder

Saksbehandler: Anne Merethe Baardvik
Saksbehandler: Eivind Mauland

Se eget dokument med vedleggene

Kopi til:

Norges institusjon for menneskerettigheter
Kommunenes Sentralforbund
La Naturen Leve
Naturvernforbundet
Norges Miljøvernforbund
Natur og Ungdom
Norsk Friluftsliv
Norges Jeger- og Fiskerforbund
Norske Samers Riksforbund
Den Norske Turistforening
Tax Justice Network
NRK

Vedlegg til brev av 25. mai 2022 «Forvaltningspraksis har gitt vindkraftutbyggerne en ulovlig snarvei ...»

Motvind Norge

Deres ref

Vår ref

Dato

22/1813-9

4. mai 2022

Departementet svarer på spørsmål om søknadsplikt for eiendomsendringer i konsesjonsgitte vindkraftområder - plan- og bygningsloven § 20-6 og byggesaksforskriften § 4-3

Vi viser til brev av 2. november 2021, som ble oversendt til departementet fra Direktoratet for byggkvalitet (DiBK) 28. januar 2022. I brevet stilles det spørsmål om opprettelse av festetomt til vindkraftanlegg som er gitt konsesjon etter energiloven, omfattes av unntaket fra søknadsplikt i byggesaksforskriften (SAK10) § 4-3. Bakgrunnen for henvendelsen er en tolkningsuttalelse fra DiBK, der direktoratet gir uttrykk for at opprettelse av ny grunneiendom (fradeling) eller opprettelse av festetomt til vindkraftanlegg er omfattet av unntaket i SAK10 § 4-3 første ledd bokstav c, forutsatt at alle andre krav i loven er oppfylt. Motvind Norge er uenig i DiBK sin fortolkning og ber derfor departementet om å avklare tolkningsspørsmålet.

Departementet gjør innledningsvis oppmerksom på at vår uttalelse gis på generelt grunnlag.

Departementets svar

Verken opprettelse av ny grunneiendom eller opprettelse av festetomt til bruk for vindkraftanlegg som er gitt konsesjon etter energiloven, er omfattet av unntaket fra søknadsplikt i byggesaksforskriften (SAK10) § 4-3. Ettersom DiBK har kommet til motsatt tolkningsresultat, ber departementet om at direktoratet korrigerer sin uttalelse til Vennesla kommune av 18. september 2021, slik at kommunen blir orientert om den korrekte tolkningen.

Postadresse
Postboks 8112 Dep
0032 Oslo
postmottak@kdd.dep.no

Kontoradresse
Akersg. 59
www.kdd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
972 417 858

Avdeling
Bolig- og
byggningsavdelingen

Saksbehandler
Eirik Dragsund

Departementets redegjørelse og nærmere begrunnelse**1. Spørsmålet er om eiendomsutforming er omfattet av unntaket for vindkraftanlegg**

Departementet er enig med DiBK i at utgangspunktet er at både opprettelse av ny grunneiendom (fradeling) og opprettelse av festetomt er søknadspliktig etter plan- og bygningsloven (pbl.) § 20-1 første ledd bokstav m, jf. § 20-2, uavhengig av hva tomten skal brukes til. For enkelte tiltak som behandles etter annet lovverk, gjelder det unntak fra hele eller deler av byggesaksdelens bestemmelser, jf. pbl. § 20-6 og SAK10 § 4-3.

Oppføring av vindkraftanlegg med konsesjon etter energiloven er unntatt fra kravet om søknadsplikt etter SAK10 § 4-3 første ledd bokstav c:

«c. Anlegg for produksjon av elektrisk energi som er gitt anleggskonsesjon, anlegg for fordeling av elektrisk energi som bygges med hjemmel i områdekonsesjon samt fjernvarmeanlegg som er gitt fjernvarmekonsesjon etter bestemmelser gitt i eller med hjemmel i lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven).»

Spørsmålet blir om eiendomsutforming, det vil si fradeling eller opprettelse av festetomt, også er omfattet av dette unntaket.

2. Etter departementets oppfatning faller eiendomsutforming utenfor unntaket, og er dermed underlagt søknadsplikt

Ordlyden tilsier isolert sett at det ikke er gjort unntak fra søknadsplikt for opprettelse og endring av eiendom for vindkraftanlegg, kun for selve vindkraftanlegget. DiBK har likevel kommet til at også eiendomsutforming er omfattet av unntaket, blant annet med utgangspunkt i rundskriv H-8/15 Endringer i matrikkelforskriften fra 1. januar 2016 mv., punkt 13, der det står følgende:

«Enkelte bygge- og anleggstiltak er unntatt fra søknadsplikten etter plan- og bygningsloven, jf. forskrift 26. mars 2010 nr. 488 om byggesak § 4-3. Når anleggstiltaket på denne måten er unntatt fra søknadsplikten, vil også den tilhørende eiendomsutforming være unntatt, jf. [matrikkelforskriften] § 27 fjerde [nå femte] ledd.» (våre presiseringer i klammeparentes)

Utsagnet i rundskrivet må etter departementets syn leses i sammenheng med ordlyden i matrikkelforskriften § 27 og den etterfølgende tilføyelsen i rundskrivet: «Om tiltaket er omfattet av unntaket, må vurderes opp mot det enkelte tiltaket og tilhørende spesiallovgivning». Departementet vil også bemerke at «anlegg for produksjon av elektrisk energi som er gitt anleggskonsesjon» ikke er nevnt i rundskrivets oppregning av aktuelle tiltak som faller inn under unntaket, uten at dette i seg selv er avgjørende for den materielle rekkevidden av matrikkelforskriften § 27 femte ledd.

Bestemmelsen i matrikkelforskriften § 27 femte ledd er et unntak fra hovedregelen i matrikkellova § 10 første ledd første punktum om at matrikulering av eiendomsutforming (opprettelse og endring av eiendom) krever tillatelse etter plan- og bygningsloven. Unntaket forutsetter etter sin ordlyd at både tiltaket og eiendomsutformingen er godkjent gjennom «plan, konsesjon, tillatelse eller godkjenning etter annen lov»:

«Kravet om tillatelse etter plan- og bygningsloven gjelder ikke for matrikulering av eiendomsutforming som inngår i tiltak som er unntatt fra kravet om søknadsplikt etter plan- og bygningsloven, dersom tiltaket og eiendomsutformingen er godkjent gjennom plan, konsesjon, tillatelse eller godkjenning etter annen lov. Øvrige krav til dokumentasjon gjelder. Kommunen skal herunder kontrollere at det foreligger dokumentasjon for at kravet om matrikulering er i samsvar med planen, konsesjonen, godkjenningen eller tillatelsen for tiltaket behandlet etter vedkommende lov.»

DiBK har lagt vekt på at hensynet bak SAK10 § 4-3 er å unngå dobbeltbehandling av sakstypene. Direktoratet viser til at tiltak som er underlagt tilfredsstillende behandling etter annet lovverk derfor kan unntas fra byggesaksbehandling.

Spørsmålet for departementet blir om eiendomsutformingen kan anses godkjent, altså tilfredsstillende behandlet, gjennom anleggskonsesjon etter energiloven, jf. energiloven §3-1.

Konsesjon til vindkraftanlegg berører ikke privatrettslige eiendomsforhold og vil ikke i seg selv innebære opprettelse av festetomter. Departementets vurdering er derfor at eiendomsutforming ikke kan anses godkjent ved konsesjonsbehandling etter energiloven. Det kan tenkes unntak fra dette i situasjoner der hele konsesjonsområdet fradeles eller festes bort til vindkraftanlegg, og tomtegrensene er klart definert i konsesjonen. Det klare utgangspunktet er likevel at det vil være krav om tillatelse etter plan- og bygningsloven for matrikulering av opprettelse av grunneiendom eller festetomt for vindkraftanlegg.

Rekkevidden av unntaket i matrikkelforskriften § 27 femte ledd vil ikke være direkte bestemmende for rekkevidden av unntaket i SAK10 § 4-3 første ledd bokstav c. Hensynet til et harmonisert regelverk taler likevel for at begge bestemmelsene bør gis samme rekkevidde. Dette tilsier at opprettelse og endring av eiendom som hovedregel ikke er unntatt fra søknadsplikten etter pbl. § 20-2, jf. SAK10 § 4-3. En slik forståelse vil også harmonisere med ordlyden i SAK10 § 4-3 første ledd bokstav c, som ikke eksplisitt omfatter eiendomsutforming for vindkraftanlegg, kun selve vindkraftanlegget. Denne tolkningen vil også bidra til å sikre forutberegnelighet og klarhet i regelverket.

Departementet vil avslutningsvis takke Motvind Norge for å ha fremmet tolkningsspørsmålet, og dermed bidratt til en avklaring av hvordan gjeldende rett skal forstås.

Med hilsen

Karen Marie Glad Visnes (e.f.)
avdelingsdirektør

Eirik Dragsund
rådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Direktoratet for byggkvalitet

Mener ny lovtolkning beviser at de fleste vindkraftverk er ulovlig oppført

Vindkraftmotstandere har fått rett i at flere vindkraftanlegg er bygget uten nødvendige tillatelser. Kommunaldepartementet sier det likevel er uten betydning.

MÅ SØKE: Flere vindkraftanlegg er bygget uten å ha de riktige godkjenninger på plass på forhånd.
FOTO: LINDA BJØRGAN / NRK

Marthe Svendsen
Journalist

Oda F. Lødemel
Journalist

Ole Marius Trøen
Journalist

Publisert 20. mai kl. 21.07

I brevet fikk Motvind Norge bekreftet sin mistanke om at lovverket rundt vindkraftutbygging har blitt tolket feil.

Dermed mener de også at de fleste vindkraftverkene er bygd uten nødvendige tillatelser, og derfor ulovlig satt opp.

– Det er en stor lettelse først og fremst, men det er også bittert, sier rådgiver i Motvind Norge, Eivind Mauland, om departementets presisering av lovverket.

Må forholde seg til bygge-loven

Motvind Norge har lenge ønsket en avklaring av en bestemt del av loven.

Bakgrunnen er følgende:

Dersom du vil sette opp et vindkraftanlegg og har konsesjon, behøver du ikke å søke om å oppføre et produksjonsanlegg etter plan- og bygningsloven. Her har du fritak fra søknadsplikten.

Det har vært uklart om dette søknadsfritaket også gjelder fradelingen eller opprettelsen av festetomten, altså tomten som leies fra grunneier.

Svaret fra departementet er tydelig: En utbygger må faktisk søke om dette.

Dermed er det ikke tilstrekkelig å ha fått konsesjon fra Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). Vindkraftutbyggere må også forholde seg til deler av plan- og bygningsloven.

Les også:

Flere oljefelt ønsker å ta strøm fra land – søknadene påvirkes ikke av satsinga på havvind

Mener det kan påvirke utbygginger

Motvind Norge har i flere utbyggingssaker påpekt at loven er brutt, og har anmeldt flere utbyggere som følge av dette. Men sakene har blitt henlagt.

Protesterer mot vindturbiner i 17. mai-toget

Frykter at turbinane vil bli bygd i utlandet

Mer om: Vindkraft →

Flere oljefelt ønsker å ta strøm fra land – søknadene påvirkes ikke av satsinga på havvind

Mer om: Vindkraft i Trøndelag →

Tre bjørner skutt – mann hevder han skjøt i nødverge

Mer om: Trøndelag →

– Godt betalte utbyggeradvokater, samt kommuner, statsforvaltere og NVE, har avvist et det kreves søknad. Vi er glade for at vi til slutt har fått medhold, sier Mauland.

Erlend Mauland, rådgiver i Motvind Norge, er både lettet og bitter over lovavklaringen.
FOTO: PRIVAT

Han legger til at den nye lovavklaringen kan få konsekvenser for flere pågående utbygginger. Han trekker frem et planlagt vindkraftanlegg i Lillesand og i Våler.

I begge tilfellene har Motvind Norge sendt brev til statsforvaltere, for å gjøre de klar over at utbyggere faktisk må forholde seg til plan- og bygningsloven, i tillegg til energiloven.

– Vi vil være vaktbikkje som sørger for at forvaltningen gjør det de skal for videre oppfølging, sier Mauland.

Kan søke om ettergodkjenning

Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) stiller ikke til intervju, men sender et skriftlig svar på NRKs spørsmål.

Departementet er ikke kjent med om dette har vært en utbredt misforståelse i tidligere utbyggingssaker. De påpeker også at eiendomsendring og oppføring av vindkraftanlegg er to forskjellige tiltak.

– Dersom det er gitt konsesjon etter energiloven, er selve oppføringen av vindkraftanlegget unntatt fra kommunal byggesaksbehandling. Dette betyr at man ikke trenger å søke om byggetillatelse for oppføringen etter plan- og bygningsloven.

Svaret kommer fra Ingvild Sahl, seniorrådgiver i kommunikasjonsenheten til departementet.

FOTO: LINDA BJØRGAARD / NRK

Om man derimot vil opprette ny grunneiendom, eller etablere festetomt i tilknytning til vindkraftanlegg, må man søke om tillatelse. Det må man gjøre uavhengig av om det er gitt konsesjon til oppføring etter energiloven.

Ved utbygginger der det ikke er søkt etter disse reglene, kan man få ettergodkjenning. Men hovedregelen er at det skal være søkt om og godkjent i forkant.

– Når departementet har presisert at endring av eiendom i konsesjonsområder for vindkraft skal byggesaksbehandles, er dette altså uten betydning for lovligheten til vindkraftverk i Norge.

Utbygger: – Nyttig presisering

En av de fremste motstanderne av vindkraftanlegget på Haramsøya på Sunnmøre er Birgit Oline Kjerstad.

Hun tok saken til retten, men tapte mot staten.

I dag er hun stortingsrepresentant for SV og er glad for presiseringen av regelverket.

– Dette viser hvorfor det må ryddes opp i NVE sin lovpraksis. Arealsspørsmålene for vindkraftkonsesjoner må tilbake til å bli behandlet etter plan- og bygningsloven slik Stortinget har bestemt, sier Kjerstad.

Birgit Oline Kjerstad har kjempet mot vindkraftanlegget på Haramsøya. I hun er glad for presiseringen av lovverket.
FOTO: REM SAGEN / NRK

Utbyggingsselskapet Zephyr synes det er nyttig at departementet nå har kommet med en avklaring.

– Hvilke konsekvenser vil dette få for vindkraftverket på Haramsøya?

– Opprettelsen av festetomter til vindkraftverket på Haramsøya er allerede omsøkt og godkjent i tråd med denne presiseringen fra KDD. Den får derfor ingen konsekvens for Haram Kraft, sier Olav Rommetveit, daglig leder i Zephyr.

Forarbeidene til plan- og bygningsloven

Forarbeidene til plan- og bygningsloven:

NOU 2001:17 Bedre kommunal og regional planlegging etter plan- og bygningsloven Del 1

NOU 2003:14 Bedre kommunal og regional planlegging etter plan- og bygningsloven Del 2

Ot.prp. nr. 32 (2007–2008)
Om lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) (plandelen)

Ot.prp. nr. 45 (2007-2008)
Om lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)
(byggesaksdelen)

Et av spørsmålene utvalget ble bedt om å vurdere var bl.a. «Mulighetene for å effektivisere og forenkle selve planleggingen og evt. planbestemmelsene, men uten at det går på bekostning av styringsgrad og rettssikkerhet». Jf NOU 2001:17 side 7.

Utvalgets flertall på 11 medlemmer varslet et hovedprinsipp om at planlegging etter plan- og bygningsloven burde være hovedregelen, i motsetning til at planleggingen skulle følge sektorlovene. Det ble derfor i NOU 2003:14 foreslått endringer i energiloven hvor konsesjonsbehandlingen «så vidt mulig skal samordnes med planbehandlingen» i kommunen, for å oppnå forenklinger.

Ett medlem, fra Statkraft, dissenterte mot utvalgets forslag med begrunnelse. Medlemmet argumenterte med behov for sterk statlig styring med saksbehandlingsprosessen, og avgjørelsens innhold, f.eks. plassering av anlegget, interaksjon med ulike interesser, forsvarlig faglig behandling, behov for fagkunnskap mv. De mente det ville være en bedre løsning om planprosessen ble inkludert i konsesjonsbehandlingen, og ikke omvendt. Se utdrag fra forarbeidene vedlagt.

Når Ot.prp nr 32 (2007-2008) kom 5 år senere hadde konsesjoner etter energiloven likevel fått unntak fra kravet om reguleringsplan jf. pbl. § 12-1 3.ledd, og selve produksjonsanlegget ble unntatt fra byggesaksreglene jf. SAK § 3-4.

**

3 forutsetninger i forarbeidene for saksbehandling av vindkraftverk Side 39-41

3.6.2 Nærmere om energiltak

En sikker kraftforsyning er en overordnet forutsetning for velferd og verdiskaping. I et moderne samfunn må kraftsystemet fungere optimalt. Stortinget har derfor forutsatt sterk statlig styring og kontroll innenfor energisektoren. En slik overordnet styring har vært ansett som nødvendig for en sikker energiforsyning.

Forarbeidene sier «Konsesjonsbehandlingen etter energi- og vannressurslovgivningen ivaretar langt på vei kravene til saksbehandling etter plan- og bygningsloven. Dette gjelder særlig for de tiltakene som faller inn under plan- og bygningslovens bestemmelser om konsekvensutredning. Dette vil alltid være tilfelle for [...] vindkraftanlegg på mer enn 10 MW. For disse sakene vil kravene til offentlighet, medvirkning og dokumentasjon av virkninger alltid innebære mer omfattende prosesser enn det en ordinær reguleringssak etter plan- og bygningsloven krever.

En pliktig samordning av behandlingen som foreslått av Planlovutvalget vil ikke endre det forhold at det vil være to beslutningsprosesser og to myndigheter som begge tar stilling til arealbruken

De nasjonale retningslinjene for småkraft og vindkraft beskriver hvordan ulike forhold skal utredes og beskrives i regionale planer og konsesjonssøknader, men gir ikke tydelige signaler om hvordan de skal vektlegges. Det er utarbeidet få regionale planer for vindkraft og småkraft. De som er utarbeidet, fungerer i liten grad som styringsverktøy for å avklare hvor vindkraft- og småkraftutbyggingen skal være, og hvordan utbyggingen skal avveies i forhold til andre interesser. Direktoratet for Naturforvaltning, Riksantikvaren, Reindriftsforvaltningen og Forsvaret utarbeider konfliktvurderinger for vindkraft, men konfliktvurderingene bidrar i begrenset grad til å avklare hvordan interesser skal avveies i hver enkelt sak. Olje- og energidepartementet behandlet få klager i perioden 2009–2011, noe som heller ikke bidro til prinsipielle avklaringer.

Manglende avklaring av hva som er ambisjonsnivået for fornybar energiproduksjon i Norge, og hvordan myndighetene skal legge til rette for å realisere dette, skaper rom for prinsipielle diskusjoner i hver enkelt konsesjonssak. Manglende avklaring av hvordan energibehov skal avveies mot andre samfunnsinteresser gir også et stort rom for vanskelige skjønnsvurderinger, noe som kan bidra til høyere konfliktnivå og større klageomfang. Manglende styringssignaler kan også føre til flere urealistiske konsesjonssaker, noe som kan oppta unødvendige ressurser hos tiltakshavere og i forvaltningen.

Manglende kunnskap om utbyggingenes konsekvenser for blant annet kulturminner, reindrift og biologisk mangfold øker kravet til utredninger og tilleggsutredninger som tiltakshaver skal gjennomføre. Det er imidlertid uenigheter om hva det er rimelig å kreve at tiltakshaver skal utrede. Det er gjort en innsats for å styrke denne kunnskapen gjennom forskning og undersøkelser, men det er fortsatt sentrale kunnskapshull. Riksrevisjonen understreker at målrettede tiltak for å styrke forskningen og kartleggingen, og å gjøre eksisterende kunnskap fra forskning og undersøkelser mer tilgjengelig, kan bidra til å effektivisere konsesjonsbehandlingen.

Olje- og energidepartementet peker på at det er i strid med prinsippene for elsertifikatmarkedet å definere hvor stor del av fornybarproduksjonen som skal realiseres i Norge. Dette er Riksrevisjonen enig i, men det er etter Riksrevisjonens vurdering både mulig og ønskelig å definere hvor mye fornybar energiproduksjon det skal *legges til rette for*, slik det er gjort i Sverige. Videre er det behov for å utvikle styringsverktøyene for å avklare bedre *hvordan* myndighetene kan legge til rette for å realisere disse fornybarmålene. Etter Riksrevisjonens vurdering er dette en forutsetning for å sikre effektive konsesjonsprosesser og samtidig ivareta energi- og miljøkomiteens forventning om at myndighetene skal legge til rette for at halvparten av kraftutbyggingen med elsertifikater skal realiseres i Norge.

Rettleiar for utarbeiding av miljø-, transport- og anleggsplan (MTA) for anlegg med konsesjon etter energilova Desember 2011. RETTLEIAR 06 2011. Side 14

anleggskonsesjon med heimel i energilova. Anlegg med konsesjon etter energilova er såleis unnateke kommunal byggesakshandsaming. Unntaket gjeld ikkje reglane i pbl om oppretting og endring av eigedom (§ 26-1). I tillegg gjeld reglane i pbl knytt til

Rettleiar 1 – 2016 side 20

Rettleiar for utarbeiding av detaljplan og miljø-, transport- og anleggsplan (MTA) for vindkraftverk

3.4.3 Byggesaksforskrifta

I byggesaksforskrifta § 4-3 er det gjort unntak frå krav i pbl for enkelte tiltak som blir behandla etter andre lover. Vindkraftverk med anleggskonsesjon er omfatta av unntaket og vil såleis vere unnateke kommunal byggesaksbehandling. Unntaket omfattar ikkje reglane i pbl § 26-1 (om oppretting og endring av eigedom). Vidare vil reglane i § 29-5 (tekniske krav) og § 29-7 (krav til produkt og byggverk) med tilhøyrande delar av byggteknisk forskrift gjelde så langt dette passar for tiltaket. Det er tiltakshavar sitt ansvar å sørge for at krava blir oppfylte.

Fra dokumentet «Bakgrunn for vedtak» – Okla vindkraftverk av 17. desember 2013 hvor NVE orienterer feil om regelverket.

Vestavind Kraft AS – Okla vindkraftverk i Selje kommune, Sogn og fjordane fylke

Søker/sak: Vestavind Kraft AS – Okla vindkraftverk

Fylke/kommune: Sogn og Fjordane/ Selje kommune

Ansvarlig: Arne Olsen

Sign:

Saksbehandler: Jørgen Kocbach Bølling

Sign:

Dato: 17 DES 2013

Vår ref.: NVE 200704489 -56

KE 5/13

Sendes til: Hørings- og orienteringsinstanser

Middelthuns gate 29

Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
E-post: nve@nve.no
Internett: www.nve.no

Org. nr.:
NO 970 205 039 MVA
Bankkonto:
0827 10 14156

1 Konklusjon

Etter Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) vurdering utgjør konsesjonssøknaden med konsekvensutredning, tilleggsutredning, innkomne merknader og møter et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag for å avgjøre om det omsøkte vindkraftverket skal få konsesjon, og på hvilke vilkår konsesjon eventuelt kan gis.

Etter NVEs vurdering er de samlede fordeler ved etablering av Okla vindkraftverk med nettilknytning større enn de ulempene tiltaket medfører. NVE vil derfor gi Vestavind Kraft AS konsesjon for i medhold av energiloven § 3-1 til å bygge og drive Okla vindkraftverk med nettilknytning og tilhørende infrastruktur. Det gis konsesjon til en samlet effekt på inntil 21 MW.

NVE har lagt vekt på at det er meget gode vindforhold i området. Vindkraftverket vil kunne realiseres uten at det bygges nye nettraséer og er planlagt i et område som vil få ledig kapasitet i sentralnettet. Okla vindkraftverk vil bidra til at Norges fornybarmål kan oppfylles.

NVE konstaterer at Fylkesmannen i Sogn og Fjordane, Sogn og Fjordane fylkeskommune og Direktoratet for naturforvaltning (nå Miljødirektoratet) fraråder at det blir gitt konsesjon. Begrunnelsen er hovedsakelig at virkninger for landskap, naturmiljø, kulturminner/kulturmiljø og reduksjon i INON i tillegg til status i den regionale planen for vindkraft. Selje kommune er imidlertid positiv til etablering av vindkraftverket.

De viktigste negative virkningene ved etablering av vindkraftverket knyttes etter NVEs vurdering til landskap, naturmiljø og INON. Disse virkningene er likevel ikke så store at konsesjonssøknaden bør avslås og betydelig mindre enn ved tidligere vindkraftplaner på Stadlandet. Okla vindkraftverk vil ikke være synlig fra viktige kulturminner som Selje kloster, eller Olavskrossen. Vindkraftverket vil heller ikke være synlig fra det utvalgte jordbruks- og kulturlandskapet ved Hoddevik - Liset.

NVE har satt en rekke vilkår til konsesjonen, herunder vilkår for maksimalt støynivå, avstand til værradaren på Kjerringa, utarbeidelse av en miljø- og transportplan som skal ivareta særlige hensyn til myrlandskapet og det vernede Dalsbøvassdraget.

Fra: Sydness Gudmund Synnevåg
Sendt: 27. februar 2013 13:51
Til: 'Arnar Kvernevik'
Emne: Okla vindkraftverk - krav om tilleggsopplysninger
Vedlegg: Krav om tilleggsinformasjon Okla.pdf

Hei Arnar,

Her kommer en formalisering av det vi snakket om i går. Når det gjelder fugl er det nødvendig at planområdet befares i hekketida. (vår).

Når det gjelder naturtyper må dere vurdere behov for befaringskart, men vi trenger et kart hvor naturtypeavgrænsingen er tydelig opp imot planområdet til alternativ 2(b). I planområdet kan det være snakk om to prioriterte naturtyper og det er derfor viktig at vi har et konkret beslutningsgrunnlag hva gjelder direkte virkninger for naturtypene.

Kravet til beslutningsgrunnlaget før NVE kan treffe konsesjonsvedtak er blitt strengere i ny naturmangfoldslav og det er derfor nødvendig å be om tilleggsopplysninger.

Opplysningene vi her ber om er ment som en tydeliggjøring av, og tillegg til konsekvensutredningen som allerede eksisterer og det vil ikke bli noen ny høring.

Mvh

Gudmund

Gudmund S. Sydness
Rådgiver
Konsesjonsavdelingen
Seksjon for energikonsesjon

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)
Telefon: 22959595 eller direkte: 22959210, mobil: 92202142
E-post: nve@nve.no eller direkte: gss@nve.no
Web: www.nve.no

Fra: Einar Holmer-Hoven
Sendt: fredag 20. november 2020 10:46
Til: Jorunn T. Lukashaugen
Kopi: Postmottak Lillesand kommune
Emne: VS: Vindkraft Lillesand

Hei Jorunn.
Sender du bystyrets medlemmer.

Einar.

Fra: Arne Olsen <aro@nve.no>
Sendt: tirsdag 10. november 2020 13:17
Til: Einar Holmer-Hoven <Einar.Holmer-Hoven@lillesand.kommune.no>
Emne: Vindkraft Lillesand

Hei
Nedenfor finner du NVEs kommentarer til Lillesand kommune.
Arne Olsen
NVE

NVEs svar til Lillesand kommune etter avisartikkel i Lillesands-Posten om forholdet mellom energiloven og plan- og bygningsloven:

NVE har i vedtak 09.11.2020 gitt anleggskonsesjon etter energiloven for bruk av Nordbøveien til transport av turbinkomponenter, og ekspropriasjonstillatelse til de nødvendige arealene for utbedring av veien. Konsesjonær har søkt Lillesand kommune om byggetillatelse etter plan- og bygningsloven for utbedringer av Nordbøveien. NVEs vedtak om anleggskonsesjon og ekspropriasjonstillatelse, kan påklages til Olje- og energidepartementet.

Et vindkraftverk med konsesjon etter energiloven kan ikke etableres i strid med en gjeldende kommunal arealplan. Det følger av forarbeidene til plan- og bygningsloven (Ot.prp. nr. 32 (2007-2008) s. 41) at *Der det allerede foreligger arealdel til kommuneplan eller reguleringsplaner som er til hinder for gjennomføringen av tiltaket, kan kommunen velge å sørge for nødvendig planendring, eller alternativt gi dispensasjon etter i § 19-2 tredje ledd.* Det er altså kommunen som vurderer eventuell dispensasjonssøknad etter plan- og bygningsloven § 19-2.

Det er videre uttalt i forarbeidene at: *«For å sikre at konsesjonspliktige tiltak for produksjon for elektrisk energi kan gjennomføres i tilfeller hvor kommunen ikke legger til rette for tiltaket gjennom planendring eller dispensasjon, foreslås det inntatt en bestemmelse i § 6-4 tredje ledd som gir Olje- og energidepartementet adgang til å bestemme at endelig konsesjon kan gis virkning som en statlig arealplan.»*

I forskrift om byggesak § 4-3 første ledd bokstav c) er det gitt unntak fra kravet om byggesaksbehandling etter pbl. § 20-1 for produksjonsanlegg for elektrisk energi som har konsesjon etter energiloven. Dette unntaket gjelder også for kravet om søknad om eiendomsendringer i bestemmelsens bokstav m).

Fra: Nordbø, Hilde Margrethe
<Hilde.Margrethe.Nordbo@froland.kommune.no>
Sendt: 17. desember 2020 13:32
Til: Magnus Tandberg Holth
Kopi: !Postmottak OED
Emne: Sv: Vs: Unntatt offentlighet off.l.§13/fvl.§13 (Lillesand vindkraftverk)

Kategorier: Gul kategori

Denne avgjørelsen bestrider jeg, da min far, Guttorm Nordbø, som eier 1/3 av gården, var under vergemål da denne fullmakten det refereres til, ble signert. Vergemålet ble oppført 31.07.2015 og fullmakten er signert i mai 2018.

Med vennlig hilsen

Hilde Margrethe Nordbø

Fra: Magnus Tandberg Holth <math@nve.no>
Sendt: onsdag 16. desember 2020 13:34
Til: Nordbø, Hilde Margrethe <Hilde.Margrethe.Nordbo@froland.kommune.no>
Kopi: postmottak <postmottak@oed.dep.no>
Emne: SV: Vs: Unntatt offentlighet off.l.§13/fvl.§13 (Lillesand vindkraftverk)

Til Hilde Margrethe Nordbø
Kopi: Olje- og energidepartementet

Viser til din epost til NVE datert 23.11.2020. NVE har følgende svar på henvendelsen:

I konsesjonssøknad til Lillesand vindkraftverk fremgår det at tiltakshaver har inngått minnelig avtale med grunneierne i planområdet for prosjektet. NVE har lagt dette til grunn for vår behandling av konsesjonssøknaden. Etter det NVE kjenner til er denne privatrettslige avtalen inngått før opprettelsen av vergemålet. NVE har også mottatt bekreftelse fra en av de tre grunneierne i planområdet på at vedtak fra NVE er gjort kjent for alle de tre grunneierne, og fått kopi av en signert fullmakt som gir den ene av brødrene fullmakt til å rå over eiendommen på Nordbø.

NVE viser til at plan- og bygningsloven § 21-6 om privatrettslige forhold ikke gjelder direkte for vår behandling av søknader etter energiloven. I den grad bestemmelsen gir uttrykk for et generelt prinsipp, vil vi knytte noen kommentarer til denne likevel. Ved tiltak på egen eiendom er det utgangspunktet om eiers fulle rådighet over egen eiendom, som bør legges til grunn. Plan- og bygningsloven § 21-6 angir at en søknad skal avvises dersom det er *åpenbart* for bygningsmyndighetene at tiltakshaver ikke har de privatrettslige rettighetene som søknaden forutsetter. Det har ikke på noe tidspunkt i NVEs behandling av denne saken fremstått som åpenbart at den privatrettslige avtalen mellom tiltakshaver og grunneierne ikke var i orden. Videre er det slik at en privatrettslig avtale mellom tiltakshaver og grunneierne innenfor et planområde for vindkraft, heller ikke er en nødvendig betingelse for behandling av en søknad om konsesjon etter energiloven.

Fra Lillesandsposten tirsdag 24. november 2020, der bransjens advokater legger seg opp i innbyggerinitiativet i kommunen, og der NVE ved Arne Olsen og presiserer at det ikke er søknadsplikt for eiendomsendringer.

NYHETER

Ber bystyret avvise innbyggerinitiativ

- Bystyret har ikke adgang til å ombestemme seg med hensyn til dispensasjonen og trekke denne tilbake av eget ønske. Planutvalget i Lillesand kommune fattet et lovlig enkeltvedtak og en omgjøring av dispensasjonsvedtaket nå, krever særskilt hjemmel i forvaltningsloven.

Thor Herreson
thor@film.no

Det hevder advokat Tormod L. Nilsen i Wikborg Rein advokatfirma. Han er engasjert av Askov Fornybar for å levere en betenkning i forbindelse med at bystyret skal behandle innbyggerni-tiativet for vindkraftverket på Nordre.

Lokal støtte

Nilsen skriver at Asko Fornybar AS besluttet å gå inn i dette prosjektet basert en viktig premisse om at Lillesand kommune har ønsket dette prosjektet velkommen og at prosjektet har bred politisk støtte og forankring. Det var et enstemmig bystyre som anbefalte NVE å innvilge konsesjon og siden har politikerne fulgt opp.

- Askø Fornybar AS og Utvl.

NO RD BOKENUT EN: Nordbokenuten er plassert til venstre, Ekelembokenuten er til høyre i bildet.

REPLY TO CHARTERMAN'S QUESTION

kier har investert flere titalls millioner med dette som grunnleggende forutsetning for å gjennomføre politiske og økonomiske tiltak som vil støtte og forankre barn og unge historisk. I senere tid har støtten og forankringen kommet til uttrykk bl.a. i planutvalgets enstemmige vedtak den 25. juni 2019, hvor kommunen med hjemmel i plan- og bygningssloven § 10-2 ga dispensasjon fra arealformålet «LNF» i kommuneplanens arealord for utbygging av tre vindturbiner. Vedtaket ble fattet for mindre enn 17 måneder siden. Videre ble brytningen den 6. november 2019 vedtatt av at kommunen skal bygge positivt til å bevilge stillingssaker til oppstilling av Nordbvelen i forbindelse med byggingen av vindkraftverket. Dette vedtak ble fattet med 25 mot 2 stemmer.

Ikke hjemmel

Advokaten mener kommunen

ikke har hjemmel til å trekke tilbake gitte tilkretser og stiller også spørsmål ved grunnlaget for innbyggerinitiativet:

– For det første har det kommet Asko for året at det foreligger signaturer på Innbyggjerforslaget som ikke er imot vindparken, men som frykter at en realisering av vindparken vil bane vei for etablering av et motorsportsenter. Det vil være svært uheldig om det foreligger en sammenblanding av helt uavhengige saker dersom bystyret velger å ta innbyggjerstyret til videre behandling etter møtet 2. desember 2020, og dette leder til vanskeligheter og forsinkelser med prosjektnomeringen for Uthvilek.

- For det annet vil Utvikler understreke at bystyret ikke har adgang til å ombestemme seg med hensyn til dispensasjonen og trekke denne tilbake av eget ønske. Planutvalget i Lillesand kommune fattet et lovlig

enkelvedtak og en omgjøring av dispensasjonsvedtaket nå, krever særskilt hjemmel i forvaltningsloven, skriver advokat Nilsen som vurderer at det ikke foreligger holdepunkter for at tidligere vedtak er ulovlige. Tvert imot.

- I innstillingen gjennomgår rådmannen sakshandlingen i saker vedrørende vindparken hvor myndigheten ligger hos kommunen. Det fremkommer ingen forhold som tyder på sakshandlingsfeil eller at noen av vedtakene er ugyldige, skriver Nilsen i betenkningen som fredag ble sendt til alle bystrets medlemmer.

— M & services

Advokatene viser til at kontrollutvalget har behandlet fjorårets dispensasjon fra planutvalget uten å finne noe å sette fingeren på.

- Dette helt grunnleggende utgangspunktet er klart, og

desu et stadfæstet af Olfen-
energi departementet ved flere
anledninger. Fra Utriks sides
synes det følgelig oplagt at til-
kærene for i givet dispensation
er og er paffy. I fraver af hold-
punkter for at det er begået
saksbehandlingstill som an-
den pårkedet vedkædet indhold,
er det ikke mulig i komme fra
den anden side. I den saks be-
fattet 25. februar 2019 kan an-
sættelsen af den pårkedet be-
re udfyldt. På denne baggrund
betyr det ikke at Innbygger-
forlaget til videre behandling
eller bemyndiget 2. december
2020. Utriks minner også om
at bemyndiget må udføre varsom-
het med i de ubegnede be-
stemmelser som får rekest i
denne forbindelse. I den forbindelse,
viker, er den klare meldingen
fra Asto Fornybarns advokat til
politikkerne til llesand.

Ba NVE kommentere leserinnlegg

Seksjonssjef Arne Olsen presiserer kommunens handlingarom i vindkraftsaken.

Thor Barrenson
thor@film.no

SE SPONS: NVEs Arne Olsen kom men her er innlegget i Lillesandsposten.

I kjølvannet av Lillesands-Postens referat fra ordførerens svar på interpellasjon om vindkraftverk på Nordbø i bystyrets møte, hadde arbeidsgruppa bak innbyggerforslaget sammen med Motvind Norge, turistforeningen og grunnene et lengre innlegg i avisen, hvor ordførerens svar ble utfordret.

På denne bakgrunn har ord-
fører Einar Holmer-Hoven
oversendt innlegget til NVE og
spurt om de har kommentarer
til innholdet.

Det har NVE. Seksjonssjef Arne Olsen har på vegne av NVE sendt over følgende kommentar, som nå er videresendt til busturets medlemmer:

«NVEs svar til Lillesand kommune etter avisartikkel i Lillesands-Posten om forholdet mellom energiloven og plan- og bygningsloven:

NVE har i vedtak 09.11.2020 gitt

anlægs-konsekvenser efter energiloven for bruk av Nordøvreisen til transport av turbin-komponenter, og eksplosjons-tilstillsettelstid de nødvendige arealer for utbedring av veien. Konsekvenser har vært tilligselstett i kommunen om byggetillatelse etter plan- og bygningsetaten for utbedring av Nordøvreisen. NVFs vedtak om anleggskonsekvenser og eksplosjons-tilstillsettelstid de nødvendige arealer for utbedring av veien. CJE- og energidepartementet. Et vindkraft verk med konsekvenser etter energiloven kan ikke etableres i strid med en gjeldende kommunal arealplan. Det følger av forarbeidene til plan- og bygningsetaten for utbedring av veien. CJE- og energidepartementet. 2007-08-04. At der det allerede foreligger arealrett til kommunepålegg eller reguleringsplan for utbedring av veien, kan kommunen velge å søke for nødvendige

planendring, eller alternativt gi dispensasjon etter § 19-2 tredje ledd.» Det er altså kommunen som vurderer eventuell dispensasjonsrekke etter plan- og bygningssloven § 19-2. Det er videre uttalt i forarbeidene at: «For å sikre at konsekvenspliktige tiltak for produksjon for elektrisk energi kan gjennomføres i tilfeller hvor kommunen ikke legger til rette for tiltaket gjennom planendring eller dispensasjon, foreslås det inntatt en bestemmelse i §

6-4 tredje ledd som gir Olje- og energidepartementet adgang til å bestemme at endelig konsesjon kan gis virkning som en statlig arealplan.»

I forskrift om byggesak § 4-3 første ledd bokstav c) er det gitt unntak fra kravet om byggesaksbehandling etter pbl § 20-1 for produksjonsanlegg for elektrisk energi som har konsesjon etter energiloven. Dette unntaket gjelder også for kravet om søknad om eiendomsendringer i bestemmelsens bokstav m).

Stiftullt ansiktsløft til jul!
 Alle interiørgardiner med
 sol- og innsynskjerming **-30%**
kjells markiser
 KJELLER PERMENNEN GARDIN INTYR
 Få dager igjen! 08 223 11 11
GRATIS befarig/tilbud: 95 300 800 - kjellsmarkiser.no

Stavanger Aftenblad 22.mars 2021

Vindkraft-selskap vil betale grunneigarar for å sleppe å dempe støyen

GJESDAL: NVE har gitt vindkraft-selskapet Norsk Vind tommel opp for å bruke økonomisk kompensasjon i staden for fysisk støydemping for Måkaknuten vindkraftverk.

Norsk Vind, her ved dagleg leiar Per Ove Skorpen, har fått godkjenning frå NVE til å betale seg ut av støykrav

for Måkaknuten vindkraftverk. Her er Skorpen ved Høg-Jæren vindpark. Foto: Jarle Aasland

Av **Birgitte Flote**
Journalist

Publisert: 22. mars 2021

Leserne mener 16

Denne artikkelen er over ett år gammel

Gjesdal kommune meiner det er i strid med regelverket.

– Her er økonomisk kompensasjon brukt i staden for støydempande tiltak. Dermed blir det altså ikkje fysisk støydemping som til dømes støyvegg eller andre reint fysiske tiltak. Vi meiner det ikkje er godt nok, seier Årstein Skjæveland, kommunalsjef for kultur og samfunn.

Kommunalsjefen foreslår at kommunestyret i Gjesdal klagar inn vedtaket som Noregs vassdrags- og energidirektorat (NVE) har gjort. Dei skal behandle saka måndag.

Private avtaler

Måkaknuten vindkraftverk ligg i Søyland i Gjesdal og Bjerkreim kommunar, og består av 22 turbinar. Norsk Vind AS har skrive avtalar med dei fleste som kan bli ramma av støy over 45 desibel. Fem bustader og fem fritidsbustader er i denne støysona. To av dei fastbuande har enno ikkje signert avtale.

Aftenbladet kjenner ikkje innhaldet i alle avtalene, men veit at ein av grunneigarane har signert avtale om ulempeerstatning på 90.000 kroner mot å godta eit støynivå på 48 desibel.

– Vi ønsker å forsikre oss om at folk er klar over kva dette desibelnivået faktisk vil seie. Støynivået er det doble når ein har ei auke frå 45 desibel til 48 desibel. Det er enorme konsekvensar, og såpass sentralt at vi må få sett på dette på ny, seier Skjæveland.

I forslaget om å klage inn NVE-vedtaket, skriv Gjesdal kommune at Norsk Vind må kome opp med fleire konkrete tiltak for alle bustadane som er utsett for støy, med dokumentasjon som viser innandørs lydnivå før og etter

tiltak, og med tidsfristar for når tiltaka skal på plass. Vidare vil kommunen ha ny støymåling etter at vindkraftverket er sett i drift.

I Bjerkreim kommune blir det ikkje tilsvarande sak rundt Måkaknuten, opplyser rådmann Ørjan Daltveit.

Ber naboar melde frå

«Avtale om kompensasjon er, i de norske retningslinjer for støy, et mulig avbøtende tiltak for støy», skriv NVE i sitt vedtak.

I sin søknad til NVE skriv Norsk Vind at dei vil sette inn andre tiltak dersom naboar melder om støyplager. Det kan til dømes vere utskifting av vindauge, etterisolering av vegger, skjerming av terrasse, ombygging av hus, støyreduserande modus på turbinar. I enkelttilfelle kan innløyising av eigedommar vere aktuelt. Norsk Vind har oppfordra alle som bur innan to kilometer frå vindkraftverket om å ta kontakt om støyen plagar.

Det har ikkje lukkast Aftenbladet å få ein kommentar frå selskapet.

Vardafjell

Skjæveland samanliknar vindkraftverket med Vardafjell i Sandnes. Her har Fylkesmannen i Rogaland gitt Sandnes kommune medhald i at kravet til støy frå Vardafjellet vindkraftverk skal skjerpast frå 45 til 42 desibel. [Vardafjell-naboar har reagert kraftig etter at turbinane begynte å snurre.](#)

Nye eiere på Buheii

Her er lenke til den tyske Høyesterettssaken om Maquire Group,

<https://www.smh.com.au/business/banking-and-finance/dividend-tax-trades-were-criminal-and-blatant-money-grab-german-court-says-20210729-p58e04.html>

Her er kanskje en bedre lenke, på tysk:

<https://www.handelsblatt.com/finanzen/banken-versicherungen/cum-ex/cum-ex-skandal-investoren-proben-den-aufstand-gegen-die-investmentbank-macquarie/27458402.html>

Vedlegg 13 Utilbørlig påvirkning i Fosen saken

Her er avisinnlegget jeg skrev i 2015 da Åfjord kommune og Fosen regionråd måtte ta ekstraordinær aksjon for å omgjøre Statkrafts vedtak om å skrinlegge Fosen Vind's planer om storstilt vindkraftutbygging på Fosen. Jeg var én av et sekstittalls formannskapsmedlemmer som ble innkalt til dette årets næringskonferanse, og som dere ser ble den utelukkende brukt til denne hastesaken. Innlegget er en øyenvitneskildring av det som skjedde på denne merkelige "konferansen". Innlegget kom ikke på trykk i Adresseavisen, men det kom i sin helhet i Fosna-Folket. Ingen av de ansvarlige fra Åfjord kommune eller Fosen regionråd kom med kommentar eller korrigeringer i ettertid. Så da kan hver og en vurdere i hvilken grad Vibeke Stjern (Åfjord kommune/ Fosen regionråd), Tore O. Sandvik (Sør-Trøndelag fylkeskommune), Ola Borthen Moe eller Tord Lien (henholdsvis SP's og FrP's olje- og energiministre) eller eksperter og byråkrater i statsapparatet er ansvarlige for den prosess som nå seks år etter ble stemplet av Høyesterett som ulovlig.

Oddmund Otterstad ► Folkeaksjonen mot tvangsmessig innføring av bomvei på Fosen 23. juni 2015 kl. 06:43 · 🌐

FOSEN REGIONRÅD I KJENT STIL, DENNE GANG MED VINDKRAFT

Innlegg sendt til Fosna-Folket og Adresseavisen mandag 22 juni:

AVSLØRENDE "NÆRINGSKONFERANSE 2015" PÅ STOKKØYA

Næringskonferansen 2015, som Fosen regionråd arrangerte på Stokkøya sist fredag, fikk som ventet preg av at Statkraft nettopp har sagt nei til det store vindkraftprosjektet på Fosen. Undertegnede, som en av et sekstittalls innkalte formannskapsmedlemmer fra Fosenkommunene, ble likevel overrasket over at konferansen - uten å ha noe mandat for dette - ble gjort til et velregissert vekkelsesmøte for å få ekspertbeslutningen i Statkraft omgjort.

Halleluja-møte

Under ledelse av innleide TV-kjendis Anne Lindmo fikk de ca 140 deltakerne en imponerende demonstrasjon av hvilke forførende virkemidler et moderne politisk vekkelsesmøte rår over. Møtet startet med et sterkt følelsesladet innlegg av Åfjordsordfører Vibeke Stjern. Dette innlegget ble det eneste innlegg av lovlig valgte formannskapsmedlemmer på Fosen. Det hele var lagt opp rundt å sette maksimalt politisk press på FrP-statsråd Tord Lien i Olje- og energidepartementet, som var ventet med helikopter. Da statsråd Lien omsider kom, ble hele møtelyden beordret til å reise seg og juble ham inn, slik man gjør i TV-studio. Statsråden var allerede påmontert en mikrofon og befant seg umiddelbart i en intervju situasjon som får Skavians intervju av lederen i Sverigedemokratene til å blekne. Lindmo brakk seg i latter over Liens svar. Forsamlingen – der nesten halvparten var politikere og næringsdrivende fra Åfjord – klappet og lo. Vindkrafttilhengernes syn på saken ble grundig belyst, men den andre siden var totalt fraværende. Statsråd Lien advarte om at man kunne risikere en feilinvestering fra statens side som ville koste hver innbygger i Norge 1500 kroner og han ville ikke være ansvarlig for en ny Ormen Lange skandale. Fagfolkenes innlegg ble målrettet vridd til inntekt for det enkle syn Lindmo hadde på saken: Se nå å få realisert dette vindkraft-prosjektet da! Det hele toppet seg da fylkesordfører Tore O. Sandvik beskrev hvordan han forestilte seg sin sekstiårsdag arrangert på strandbaren på Stokkøya i 2029. I denne utopien, der alle var på fornavn, ble Tord (statsråd Lien) gitt æren for sin framsynte og modige beslutning i 2015 om å legge ut Fosen-heiene til vindkraft. Etterpå forsvant Tore O. sammen med Tord og de andre han var på fornavn med, og snart hørte vi helikopteret til Åfjordspatriot og forretningsmann i Trondheim, Ole Bjørnevik, ta av.

Knebling og manipulering

Jeg håper statsråd Tord Lien har en personlig integritet som er sterk nok til å stå imot disse åpenbare forsøk på å fremme synspunktene til den ene part i denne saken. I dette tilfelle er det ekstra stor grunn til å tro varsomt, nå når ekspertene i Statkraft har vært så klar i sin tale og han selv har så nære forbindelser til de involverte. Dette er ikke tidspunktet for en hastebeslutning over hodet på kommunestyrene på Fosen, slik Åfjord-ordføreren nå krever. Vi i Rissa kommune har for eksempel protestert høylydt på dette prosjektet helt fra 2008, et prosjekt vi kun får ulemper av i form av en strømgate over våre uberørte fjellområder. Det er etter min mening sterkt kritikkverdig at Fosen regionråd framstiller en kontroversiell sak for regionen på en slik måte at bare én part høres. Arrangementet hadde selvsagt en viss underholdningsverdi (slik TV-programmer og vekkelsesmøter gjerne har), men det fortjener ikke betegnelsen "konferanse". Det er misbruk av politiske organer å la alle formannskapene på Fosen sitte som en heiagjeng for ett syn og videreformidle det som om hele Fosen står bak kravet om å realisere dette vindkraftprosjektet.

Oddmund Otterstad, folkevalgt i Rissa, tidligere FrP, nå uavhengig.

Bildetekst: Statsråd Tord Lien og fylkesordfører Tore O. Sandvik returnerer til byen i helikopteret til Ole Bjørnevik (Foto: Hongbin Liu).

Motvind Norge
Ekebergveien 1a
0192 Oslo

Kommunal- og distriktsdepartementet
Postboks 8112 Dep.
0032 Oslo

Oslo, 19. juni 2022

Motvind Norge ber om lovavklaring av plan- og bygningslovens § 19-2 i vindkraftsaker. Innholdsmangler og energimyndighetenes kompetanse.

Bakgrunn

Motvind Norge har erfart at mange kommuner som skal ta stilling til dispensasjon fra forbudet mot å bygge i LNF(R)-områder, ikke foretar en fullstendig vurdering slik ordlyden i plan- og bygningslovens § 19-2, 2. ledd (pbl.) foreskriver. Tiltakshaver og kommunen henviser i stedet til at «vurderingene er tatt i konsesjonen», og unnlater selv å vurdere kravene i § 19-2, 2. og 3. ledd.

Bakgrunnen for dette er en setning i forarbeidene, Ot.prp. nr. 32 (2007-2008) på side 243, om dispensasjonsbestemmelsen, hvor det står at «Vilkårene for å gi dispensasjon vil alltid være til stede når det foreligger en endelig konsesjon etter [energilovent]».

I tillegg til ordlyden i pbl. § 19-2, ingen hjemler for unntak fra denne, og forarbeidene nevnt ovenfor, ble rettskildematerialet tolket av Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) i den såkalte Frøya-saken i KDDs brev av 6. juni 2019. (Ref. 19/2614-8). Her står det:

Departementet kan ikke se at det er holdepunkter i forarbeidene for at [setningen] er ensbetydende med at man ubetinget har krav på å få dispensasjon. Ved vurderingen av dispensasjon skal det foretas to selvstendige vurderinger. Først må man vurdere om vilkårene for dispensasjon er oppfylt. Forutsatt at vilkårene er oppfylt, er det opp til kommunens frie skjønn om det bør gis dispensasjon. Selv om vilkårene for dispensasjon er oppfylt, har kommunen likevel rett til å avslå. Ingen har mao. rettskrav på å få dispensasjon selv om vilkårene er oppfylt.

I Meld. St. 28 (2019–2020) side 27 om «Vindkraft på land» er lovanvendelsen av pbl. § 19-2 presisert som om rettsanvendelsesskjønnet i § 19-2 ikke gjelder, og at konsesjonen etter energilovent overstyrrer plan- og bygningslovens vurdering:

Vindkraftverk kan ikke bygges i strid med gjeldende kommunale planer. Med mindre gjeldende arealformål i kommuneplanen, eventuelt reguleringsplan, åpner for etablering av vindkraft, må det dispensasjon eller annen planavklaring til, før et vindkraftverk kan bygges. En søknad om dispensasjon behandles av kommunen etter bestemmelsene i plan- og

bygningsloven. Vilråene for å gi dispensasjon vil være tilstede når det foreligger en endelig konsesjon etter energiloven, men det er opp til kommunen om dispensasjon skal innvilges.

Motvind Norge har samlet omfattende forvaltningspraksis fra norske kommuner og statsforvaltere hvor plan- og bygningslovens § 19-2 og kravene til dispensasjonsbehandling *ikke* er fullstendig gjennomført i kommunen, og hvor det i stedet henvises til konsesjonen. Dette gjelder både før og etter lovavklaringen i Frøya-saken. Gjennomgangen viser at praktisering av lovsjønnnet etter § 19-2, andre ledd, varierer mye mellom kommuner, ved klageavgjørelser og over tid. (Se eksempler i vedlegg [her](#)).

Problemstilling

Lovanvendelsen knyttet til dispensasjon fra arealplan for vindkraftverk er uklar og sprikende, og i mange dispensasjonssaker er vilråene i § 19-2 for å dispensere, ikke vurdert. Ifølge pbl § 1-6 andre ledd, kan tiltak iverksettes bare dersom de ikke er i strid med lovens bestemmelser med tilhørende forskrifter, kommuneplanens arealdel og reguleringsplan. Når en kommune unnlater å ta vurderingene i § 19-2, vil det fortsatt være uklart om tiltaket er i strid med arealplanen. Kan dispensasjonsvedtaket da anses som gyldig? Hvilke konsekvenser har unnlatelsen?

Motvind Norges vurdering: Kan energimyndighetenes konsesjonsvurdering etter energiloven erstatte kommunens dispensasjonsvurdering etter pbl § 19-2?

Rettskildemessig klart

Hjemmelen om dispensasjon står i plan og bygningsloven § 19-2, mens bemerkningen om at «Vilråene for å gi dispensasjon vil alltid være til stede når det foreligger en endelig konsesjon etter [energiloven]», står i forarbeidene. Setningen kan derfor kun fungere som retningsgivende tolkningsmoment i § 19-2-vurderingen, i tillegg til lovbestemmelsens øvrige vurderingstema. Rettskildemessig sett kan den ikke fungere som en regel som overstyrer lovbestemmelsen.

Rettsanvendelsessjønn og ikke fritt sjjønn

Det som er sikkert er at kommunen står fritt i å gi dispensasjon etter § 19-2, 1.ledd, når vilråene etter 2. og 3. ledd er til stede. Dette følger av 1. ledd som, når det står at kommunen «kan» gi dispensasjon, henviser til forvaltningens frie sjjønn.

For å kunne benytte det frie sjjønnnet, må vilråene etter § 19-2, 2. og 3. ledd være oppfylt. Det er presisert i forarbeidene (Ot.prp.nr 32 2997-2008) side 242, at vurderingen av om lovens vilkår for å kunne dispensere foreligger, vil være et rettsanvendelsessjønn som kan overprøves, og det er stadfestet av Sivilombudsmannen at dette gjelder begge vurderingstemaene (SOM 2017-1231).

Det som skal vurderes etter pbl. § 19-2 er om vindkraftverket vesentlig vil sette til side enten hensynene til LNF(R)-formålet og/eller andre formål eller bestemmelser det må dispenseres fra, eller hensynet til lovens formålsbestemmelse, regionale eller nasjonale interesser (vesentlighetsvurderingen). Fordelene med vindkraftverket skal også være klart større enn ulempene (fordel-/ulempevurderingen).

Gjennom rettspraksis, forvaltningspraksis og juridisk teori er det avklart at det er først og fremst samfunnsmessige arealdisponeringshensyn som kan tillegges vekt. Private hensyn kan kun i helt spesielle tilfeller tillegges vekt. Det skal i vesentlighetsvurderingen og fordel-/ulempevurderingen legges særlig vekt på dispensasjonens konsekvenser for helse, miljø, jordvern, sikkerhet og tilgjengelighet. Vår gjennomgang av sakene viser at det fremstår som tilfeldig om hensynene det

dispenseres fra er identifisert, og om vurderingen av om formålet med loven blir tilsidesatt, er tatt. Ofte ligger vurderingen på et mer generelt plan eller er utelatt helt. Det samme gjelder for fordel-ulempe vurderingen.

Planavklaring ved dispensasjon krever at søknaden omfatter *alle* de dispensasjoner tiltaket krever for å kunne realiseres. Det er de samlede tilsidesettelsene av hensyn og de samlede fordeler og ulemper som skal vurderes. Derfor må søknaden gi alle de opplysninger partene og kommunen trenger for å kunne ta stilling til søknaden. En dispensasjon er et konkret unntak fra gjeldende plan og/eller bestemmelser. I praksis er dispensasjonssøknader ofte ufullstendige slik at naboer ikke får opplyst hvilke bestemmelser det må dispenseres fra eller hvilke virkninger en dispensasjon vil få. Tiltaket blir også i de fleste vindkrafttilfeller endret etter at dispensasjon er gitt. Endringene vil da kunne medføre at dispensasjonen er ugyldig og må søkes på nytt.

Det kan ikke dispenseres fra saksbehandlingsregler. Det skal derfor sendes nabovarsel hvor det opplyses om hvilke dispensasjoner tiltaket krever, og hvilke virkninger tiltaket vil ha for omgivelsene. På denne måten vil kommunen få inn informasjon som vil gi bedre beslutningsgrunnlag for dispensasjonsvedtaket, og berørte parter får mulighet til å ivareta sine interesser. I de fleste saker hvor det henvises til konsesjonsbehandlingen i stedet for ordinær dispensasjonsbehandling, er nabovarsling og høring unntatt, eller bare et utvalg av naboer og direkte berørte er hørt.

Energilovvurderingen har et annet vurderingstema

Beskrivelsen i avsnittene over viser at det som skal vurderes i kommunen med hjemmel i pbl § 19-2 vanligvis ikke er gjort av kommunen og statsforvalter i de sakene det i stedet henvises til konsesjonen. Det er heller ikke vanlig at energimyndighetene tar vurderingen angitt i § 19-2 i konsesjonsbehandlingen. Fordel-/ulempevurderingen etter energiloven §§ 3-1 jf. 1-2, som ifølge setningen i forarbeidene skal gi grunnlag for dispensasjon etter plan- og bygningsloven, har også et helt annet vurderingstema. Her skal det vurderes om energitiltaket vil være «samfunnsmessig rasjonelt». Dette skal ifølge juridisk teori bl.a. bestå av en samfunnsøkonomisk vurdering. Søknaden skal også bl.a. redegjøre for behov for tillatelser etter annet lovverk herunder forholdet til kommunale planer etter plan- og bygningsloven, jf. energilovforskriftens § 3-2 bokstav i).

Konsesjonsvurderingen er i praksis en svært skjønnsbasert vurdering, riktignok basert på en konsekvensutredning og tema nedfelt i energilovforskriften § 3-2, men med stor frihet og ulikhet i vurdering av relevans, vekting og avveining av argumentene. Dette ble også kritisert av Riksrevisjonen i deres gjennomgang av vindkraftkonsesjonsforvaltningen i 2014¹. Det store skjønnsrommet og fravær av styringsprinsipper for argumentenes relevans og vekt skaper risiko for at saksbehandlingen ikke blir «objektiv, transparent og ikke-diskriminerende» slik kravet i elektrisitetsdirektivet forordner.

Konsesjonsvurderingen er f.eks. helt uten de arealdisponeringsvurderinger som kreves etter pbl. § 19-2. Nabovarsling er avgrenset og dessuten overlatt til utbyggingsinteressene å gjennomføre. Henvisningen til at § 19-2-vurderingen «allerede er gjort» av energimyndighetene er derfor som oftest ikke riktig. Energilovvurderingen vil aldri kunne erstatte rettsanvendelsesskjønnet i § 19-2, 2. ledd når vurderingene i bestemmelsen er utelatt.

Konsekvensen er at dispensasjonen er gitt med hjemmel i pbl § 19-2, men uten at vurderingen er tatt og uten at arealet er avklart. Verken «hensynsvurderingen», eller «fordel/ulempevurderingen» i § 19-2 hvor hensynet til helse, miljø, jordvern, sikkerhet og tilgjengelighet skal tillegges vekt, er tatt.

¹ Dokument 3:5 (2013–2014) Riksrevisjonens undersøkelse av effektivitet i konsesjonsbehandlingen av fornybar energi

På denne bakgrunn mener Motvind Norge at det å henvise til konsesjonsvurderingen ikke er tilstrekkelig innholdsmessig for å kunne gi dispensasjon etter pbl. § 19-2.

Det er kommunen som er gitt myndigheten til å vurdere. Ikke energimyndighetene.

I tillegg kommer at kompetansen til å vurdere dispensasjonen er gitt til kommunen. Når loven gir en bestemt offentlig myndighet kompetanse til å foreta en bestemt vurdering, kan ikke dette overføres til en annen sideordnet offentlig etat uten eksplisitt hjemmel i lov. Det er ikke tilstrekkelig med en setning i forarbeidene. En slik kompetanseoverføring krever derogasjonshjemmel, og det finnes ingen lovhjemmel i plan- og bygningsloven som overfører kompetansen etter § 19-2 til energimyndighetene. Det lar seg hevde at dispensasjonsvedtakene som støtter seg på konsesjonsvedtakene også lider av personell kompetansemangel, om enn indirekte. Det er lite tvilsomt at mange av vedtakene ville fått et annet innhold om de var fattet av kommunen. Dette gjelder særlig i de sakene hvor kommunen opprinnelig vedtok ikke å gi dispensasjon etter riktig saksbehandlingsforløp, men hvor vedtaket er opphevet av overordnet instans på bakgrunn av «det er gitt konsesjon». Dette gjelder f.eks. Nord-Odal vindkraftverk.

Konklusjon

Setningen i forarbeidene (Ot.prp. nr. 32 (2007-2008)) s. 243 om at «*Vilkårene for å gi dispensasjon vil alltid være til stede når det foreligger en endelig konsesjon etter [energiloven]*», kan ikke overstyre vurderingene som skal gjøres med hjemmel i pbl § 19-2. Vurderingene etter pbl. og energiloven er svært forskjellig og det foretas ikke konkrete arealdisponeringsvurderinger etter energiloven. Overføring av myndighet fra kommunen til energimyndighetene kan heller ikke gjøres med hjemmel i en setning i forarbeidene uten at det er fulgt opp med lovbestemmelse.

For at en vindkraftkonsesjon skal anses i tråd med plan gjennom en dispensasjon fra byggeforbudet i LNF(R)-områder, er det altså ikke tilstrekkelig å henvise til konsesjonen. Kommunen må foreta en egen fullstendig dispensasjonsvurdering i ihht pbl. § 19-2.

Selv uten å vurdere noen av sakene konkret, taler både innholdsmangler og kompetansemangler for at feilen må ha hatt innvirkning på vedtakets innhold, og dermed at vedtakene er ugyldige etter forvaltningslovens § 41 (fvl.). Dette vil særlig gjelde der kommunen først ikke ga dispensasjon, basert på riktig lovanvendelse, og hvor vedtaket deretter ble påklaget og endret med grunnlag i feil lovanvendelse.

Sakene bør gjennomgå ulovlighetsoppfølging.

Motvind Norge ønsker dette avklart og imøteser svar.

Med hilsen

Hildegunn Hervik Flengstad

Styreleder

John Fiskvik

Nestleder

Saksbehandler:

Anne Merethe Baardvik, rådgiver

Eivind Mauland, rådgiver

Kopi:

La Naturen Leve

Miljøvernforbundet

Naturvernforbundet

KS

NVE

OED

Pareto

Stortingets energi- og miljøkomité

Vedlegg:

Dokumenter fra et utvalg saker: Odal, Bjelkeberget og Oddeheia, Skorveheia, Buheii, Frøya, Lillesand, ligger her: <https://www.dropbox.com/sh/dll8mcwsls8olqe/AABRh3gtQelCOIJydaHhiOm0a?dl=0>

Eksempel: Odal vindkraftverk - Nord Odal kommune

Søknad av 30. juni 2015 fra E.ON Wind Norway Songkjølen og Engerfjellet i Nord Odal kommune.

Det søkes om dispensasjon med henvisning til Lovkommentar til plandelen av ny plan- og bygningslov, datert 1. juli 2009 – vilkår for å gi dispensasjon, samt punkt 6.19 i Ot.prp. nr. 32. Lovkommentarer sier følgende: *«Når det gjelder tiltak som konsesjonsbehandles etter energiloven (...) legges det til grunn at sektormyndighetens syn avklares og tas stilling til gjennom konsesjonsbehandlingen (...). Vilkårene for å gi dispensasjon vil alltid være til stede når det foreligger en endelig konsesjon etter disse lovene».*

Kommunen kan gi dispensasjon med forbehold om at vindkraftverkene får endelig konsesjon hos OED.

13. oktober 2015 - Vedtak i Nord Odal-kommune

NORD-ODAL KOMMUNE

Saksnr.:	Utvalg	Møtedato
062/15	Formannskapet	13.10.2015

Saksbehandler : Roar Jonsrud Dir.tlf.: 62 97 81 60

Saksmappenr : 15/617 - 25

Arkiv: FE-141, TI-
&18

DISPENSASJON FRA KOMMUNEPLANENS AREALDEL FOR ETABLERING AV VINDKRAFTANLEGG PÅ SONGKJØLEN OG ENGERFJELLET

Rådmannens innstilling:

Formannskapet vedtar med hjemmel i plan- og bygningslovens § 19-2, å avslå søknad om dispensasjon fra kommuneplanens arealdel til bygging av vindkraftanlegg på Songkjølen og Engerfjellet.

Begrunnelsen for vedtaket er at planens bakenforliggende hensyn blir vesentlig tilsidesatt. Dispensasjon kan derfor ikke gis.

Behandling i Formannskapet - 13.10.2015:

Rådmannens innstilling enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Formannskapet vedtar med hjemmel i plan- og bygningslovens § 19-2, å avslå søknad om dispensasjon fra kommuneplanens arealdel til bygging av vindkraftanlegg på Songkjølen og Engerfjellet.

Begrunnelsen for vedtaket er at planens bakenforliggende hensyn blir vesentlig tilsidesatt. Dispensasjon kan derfor ikke gis.

Se fullstendig dokument her:

<https://www.dropbox.com/sh/dll8mcwsls8olqe/AABRh3gtQelCOIJydaHhiOm0a?dl=0>

2016.04.27. Nytt positivt dispensasjonsvedtak i Nord-Odal kommune (etter klage og vedtak av Fylkesmannen i Innlandet)

Saksvurdering:

Formannskapet i Nord-Odal kommune fattet sitt vedtak med utgangspunkt i lovens ordlyd om at:

"Dispensasjon kan ikke gis dersom hensynene bak bestemmelsen det dispenseres fra, eller hensynene i lovens formålsbestemmelse, blir vesentlig tilsidesatt. I tillegg må fordelene ved å gi dispensasjon være klart større enn ulempene etter en samlet vurdering. «

Fylkesmannen mener her at kommunen skulle ha lagt til grunn lovforarbeidenes punkt 6.19 i Ot.prp. nr. 32, slik klager har påpekt:

«Når det gjelder tiltak som konsesjonsbehandles etter energiloven (...) legges det til grunn at sektormyndighetens syn avklares og tas stilling til gjennom konsesjonsbehandlingen (...). Vilåårene for å gi dispensasjon vil alltid være til stede når det foreligger en endelig konsesjon etter disse lovene».

Fylkesmannen mener at siste del av denne uttalelsen er så klar at den rettskildemessig vil overstyre hva man kan utlede etter en språklig og juridisk tolkning av ordlyden i § 19-2. Fylkesmannen mener derfor at kommunens vedtak bygger på feil rettsanvendelse og derfor må anses som ugyldig.

I den videre behandlingen må derfor kommunen legge til grunn at vilåårene i plan- og bygningslovens § 19-2 er oppfylt når endelig konsesjon foreligger etter energiloven. Kommunens vurdering av dispensasjonen vil således måtte bygge på et forvaltningsskjønn der et avslag må være saklig begrunnet. Fylkesmannen peker her på to faktorer som er mest aktuelle, presedensfare og tålegrensebetraktninger. Som fylkesmannen påpeker så er det vanskelig å se at disse hensyn gjør seg gjeldende. Rådmannen er enig i denne betraktningen. Det ligger pr. dato ikke mange vindkraftsaker på rådmannens bord. Det foreligger etter rådmannens skjønn heller ikke momenter i innkomne merknader/høringsuttalelser som gir saklig grunnlag for et avslag.

2019.06.19 Nord-Odal kommune. Ny søknad om disp. Vurdering.

I følge Ot.prp. 32 (2007-2008) pkt. 6.19 vil vilkårene for å gi dispensasjon alltid være tilstede når det foreligger anleggskonsesjon etter energiloven. Fylkesmannen i Hedmark vurderte i brev 29.01.2016 at denne uttalelsen er så klar at den rettskildemessig vil overstyre hva man kan utlede etter en språklig og juridisk tolkning av ordlyden i plan- og bygningslovens § 19-2. Fylkesmannen mente derfor

at selv om planen blir vesentlig tilsidesatt, så er vilkårene for å gi dispensasjon til stede.

Som det fremgår av klagen uttalte imidlertid kommunal- og moderniseringsdepartementet i brev vedrørende Frøya vindkraftanlegg 06.06.2019, at vilkårene som fremgår av plan- og bygningslovens § 19-2 skal være oppfylt før dispensasjon kan gis. Dette står i klar motstrid til ordlyden i odelstingsproposisjonen. Kommunestyrets vedtak er imidlertid fattet før departementets uttalelse, i samsvar med gjeldende rett på vedtakstidspunktet. Uttalelsen fra departementet gir derfor etter rådmannens skjønn ikke grunnlag for å omgjøre vedtaket.

*

I sin klage har grunneierne redegjort for ulempene ved en utbygging, samt drøftet hjemmelsgrunnlaget. De mener på denne bakgrunn at det foreligger saklige grunner til å nekte dispensasjon fra kommuneplanens arealdel. De mener videre at saken skulle vært nabovarslet og sendt på høring, og at saken ikke ble tilstrekkelig opplyst ovenfor politikere og berørte parter før vedtak ble fattet. De mener at saken må tas opp til ny behandling av et nytt kommunestyre etter lokalvalget til høsten.

Som det fremgår av klagen og konsekvensutredningen vil utbyggingen medføre at mange viktige naturhensyn blir negativt berørt. Arealdelens bakenforliggende hensyn vil således bli vesentlig tilsidesatt ved omsøkte tiltak. De ulike hensynene er imidlertid vurdert i konsesjonssaken og selv om det foreligger ulemper har NVE og departementet kommet til at konsesjon skal gis. Vilkår for avbøtende tiltak er inntatt i konsesjonen og skal følges opp i MTA-planen og videre i utbyggingen. Eventuelle endringer i prosjektet og konsekvenser vurderes i konsesjonsprosessen.

I følge Ot.prp. 32 (2007-2008) pkt. 6.19 vil vilkårene for å gi dispensasjon alltid være tilstede når det foreligger anleggskonsesjon etter energiloven. Fylkesmannen i Hedmark vurderte i brev 29.01.2016 at denne uttalelsen er så klar at den rettskildemessig vil overstyre hva man kan utlede etter en språklig og juridisk tolkning av ordlyden i plan- og bygningslovens § 19-2. Fylkesmannen mente derfor

Dispensasjon

Generelt om dispensasjonsvilkårene

Plan- og bygningsloven (pbl.) § 19-2 oppstiller to vilkår som begge må være oppfylt for at dispensasjon kan innvilges. Det ene er at tiltaket ikke vesentlig tilsidesetter hensynene i lovens formålsbestemmelse eller hensynene bak bestemmelsene det dispenseres fra. Det andre vilkåret er at fordelene ved å gi dispensasjon må være klart større enn ulempene, etter en samlet vurdering.

For dispensasjoner som omhandler en underliggende konsesjonssak, vil disse vurderingene bli gjort gjennom konsesjonsbehandlingen hos sektormyndigheten. Dette fremgår av forarbeidene til plan- og bygningsloven, Ot.prp. nr. 32 (2007-2008) pkt. 6.19:

«Når det gjelder tiltak som konsesjonsbehandles etter vannressursloven, vassdragsreguleringsloven og energiloven legges det til grunn at sektormyndighetens syn avklares og tas stilling til gjennom konsesjonsbehandlingen [...]. Vilkårene for å gi dispensasjon vil alltid være til stede når det foreligger en endelig konsesjon etter disse lovene.»

Lovgiver har i forarbeidene pkt. 3.6.2 uttalt at det foreligger gode grunner for at interesseavveiningen gjøres av statlig sektormyndighet:

«En sikker kraftforsyning er en overordnet forutsetning for velferd og verdiskaping. I et moderne samfunn må kraftsystemet fungere optimalt. Stortinget har derfor forutsatt sterk statlig styring og kontroll innenfor energisektoren. En slik overordnet styring har vært ansett som nødvendig for en sikker energiforsyning.»

Side: 5/8

Typisk for en rekke tiltak innen kraftforsyningen er også at de strekker seg over administrative inndelingsgrenser, og at nytten og ulempene ved tiltakene ikke alltid gjør seg gjeldende samme sted. I tillegg skal anleggene innpasses i et kraftsystem hvor det er nødvendig å sikre overordnede statlige hensyn. [...]

Konsesjonsbehandlingen etter energi- og vannressurslovgivningen ivaretar langt på vei kravene til saksbehandling etter plan- og bygningsloven. Dette gjelder særlig for de tiltakene som faller inn under plan- og bygningslovens bestemmelser om konsekvensutredning. Dette vil alltid være tilfellet for kraftledninger i sentral- og regionalnettet, for vindkraftanlegg på mer enn 10 MW og for større vannkraftutbygginger. For disse sakene vil kravene til offentlighet, medvirkning og dokumentasjon av virkninger alltid innebære mer omfattende prosesser enn det en ordinær reguleringssak etter plan- og bygningsloven krever.»

Dersom vilkårene i plan- og bygningsloven er oppfylt, gjenstår kommunens skjønn for om dispensasjonen skal innvilges eller ikke. Dette fremgår av § 19-2 første ledd: «Kommunen kan gi varig

under plan- og bygningslovens bestemmelser om konsekvensutredning. Dette vil alltid være tilfellet for kraftledninger i sentral- og regionalnettet, for vindkraftanlegg på mer enn 10 MW og for større vannkraftutbygginger. For disse sakene vil kravene til offentlighet, medvirkning og dokumentasjon av virkninger alltid innebære mer omfattende prosesser enn det en ordinær regulerings sak etter plan- og bygningsloven krever.»

Dersom vilkårene i plan- og bygningsloven er oppfylt, gjenstår kommunens skjønn for om dispensasjonen skal innvilges eller ikke. Dette fremgår av § 19-2 første ledd: «Kommunen kan gi varig eller midlertidig dispensasjon» (vår understreking). Kommunens skjønn er imidlertid ikke helt fritt. Det dreier seg om et forvaltningsskjønn i den forstand at et avslag må være saklig begrunnet. Saklige hensyn kan blant annet være tålegrensebetraktninger, presedensfare og/eller likebehandling.

Den konkrete dispensasjonsvurderingen

Nord-Odal kommune ved kommunestyret har i sin behandling lagt vekt på at NVE har gitt konsesjon for vindkraftanlegget. Vedtaket er som følger:

«Kommunestyret vedtar med hjemmel i plan- og bygningslovens § 19-2, at det gis dispensasjon fra kommuneplanens arealdel til utbygging av vindkraftanleggene på Songkjølen og Engerfjellet, i henhold til Anleggskonsesjonen gitt av NVE og vilkårene i avtale mellom Nord-Odal kommune og E.ON datert 01.02.2016.

Begrunnelsen for vedtaket er at vilkårene for å gi dispensasjon er tilstede og at det ikke foreligger saklige grunner til å nekte dispensasjon.»

I Rådmannens saksframlegg uttales det under «Saksvurdering»:

«Kommuneplanens arealdel er ikke endret etter vedtak om dispensasjon av 27.04.2016. Vurderingen vil derfor bli likelydende. Endelig anleggskonsesjon er gitt og det foreligger ikke momenter som gir saklig grunnlag for et avslag.»

Kommunens dispensasjonsvedtak av 09.05.2019 gjør ingen selvstendig vurdering av om de to kumulative vilkårene i § 19-2 er oppfylt, men henviser kort til at dette er ivarettatt av statlig sektormyndighet. Lovforståelsen har bakgrunn i Fylkesmannens klagebehandling av dispensasjon 06/15 (13.10.2015) og lovens forarbeider (Ot.prp. nr. 32 (2007-2008)) pkt. 6.19. Denne lovforståelsen er nå presisert i Kommunal- og moderniseringsdepartementets (KMD) avgjørelse om Frøya vindkraftpark av 06.06.2019. I avsnitt 5.2 sies følgende om forholdet mellom konsesjon etter energiloven og dispensasjon etter plan- og bygningsloven:

«En sentral problemstilling har vært om kommunen er rettslig forpliktet til å gi dispensasjon til vindkraftverk som er konsesjonsbehandlet etter energiloven. Heller ikke dette er en problemstilling som er avklart særskilt i forarbeidene.

Oddeheia og Bjelkeberget vindkraftverk

Søknad av 6. januar 2020. RWE Wind Norway. Oddeheia og Bjelkeberget vindkraftverk.

Plan- og bygningsloven § 19-2 fastsetter to vilkår for at dispensasjon skal kunne gis. For det første er det det vilkår at hensynet bak bestemmelsene det dispenseres fra ikke tilsidesettes vesentlig. For det andre er det et vilkår at fordelene ved å gi dispensasjonen er klart større enn ulempene.

I Ot. prp. 32 (2007-2008) pkt. 6.19 står det:

"Når det gjelder tiltak som konsesjonsbehandles etter vannressursloven, vassdragsregleringsloven og energiloven legges det til grunn at sektormyndighetenes syn avklares og tas stilling til gjennom konsesjonsbehandlingen, jf. forslaget om å innføre innsigelsesadgang i slike saker for de samme organer som har innsigelsesrett til arealplaner etter plan- og bygningsloven. Vilåårene for å gi dispensasjon vil alltid være til stede når det foreligger en endelig konsesjon etter disse lovene."

Endelig konsesjon for vindkraftverket på Oddeheia og Bjelkeberg er gitt 20 desember 2018 og vilåårene for å kunne gi dispensasjon er dermed oppfylt. Tiltakshaver anmoder om at søknaden blir behandlet og at dispensasjon fra kommuneplanens arealdel gis.

Skorveheia vindkraftverk

18. mai 2019 - Søknad om dispensasjon for Skorveheia vindkraftverk fra Prosjektil (Norsk Vind)

Tiltakshaver presiserer for ordens skyld også at det i henhold til plan- og bygningsloven § 12-1 tredje ledd ikke er adgang til å stille krav om reguleringsplan for "konsesjonspliktige anlegg for produksjon av energi etter energiloven", dvs. blant annet vindkraftverk. I tilknytning til dette uttaler Kommunal- og moderniseringsdepartementet følgende i sin temaveileder om energitiltak og plan- og bygningsloven (tilgjengelig på www.regjeringen.no):

"For kommuner som er enig i lokaliseringen av tiltaket, kan det være av begrenset nytteverdi å håndtere en reguleringsplan for tiltaket parallelt med en søknad om konsesjon for tiltaket etter energi- og vannressurslovgivningen. Der er derfor ikke plikt til å utarbeide reguleringsplan for anlegg for produksjon av elektrisk energi etter energiloven, vannressursloven eller vassdragsreguleringsloven, jf. bestemmelsen i § 12-1 tredje ledd."

Det foreligger en konsesjon etter energiloven for den aktuelle vindparken. De sentrale interesseavveiningene og vurderingene er dermed ivarettatt av sektormyndighetene NVE (Norges vassdrags- og energidirektorat og OED (Olje- og energidepartementet) i forbindelse med konsesjonsbehandlingen av saken. Tiltaket har i denne anledning også vært på høring til berørte parter og offentlige instanser.

Dispensasjonssøknaden er dermed i samsvar med anleggskonsesjonen for vindkraftverket. På bakgrunn av dette anser tiltakshaver det som klart at vilkårene for å innvilge dispensasjon er oppfylt iht. plan- og bygningsloven § 19-2.

Det er ikke sendt nabovarsel knyttet til denne søknaden. Etter plan- og bygningsloven § 21-3 er særskilt varsel ikke nødvendig når saken ikke eller i liten grad berører naboers interesser.

Buheii vindkraftverk

20. nov 2018 _ Buheii_Klage på dispensasjonsvedtak. Fylkesmannen i Agder

Prøving av kommunens vedtak om å innvilge dispensasjonssøknaden

Vilkårene for å gi dispensasjon fremgår av pbl. § 19-2 andre ledd. Av forarbeidene til dispensasjonsbestemmelsen, Ot. prp. nr. 32 (2007-2008) side 243, følger det at vilkårene for å gi dispensasjon «*vil alltid være til stede*» når det foreligger endelig konsesjon etter blant annet energiloven. I dette tilfellet er omsøkte tiltak gitt anleggskonsesjon etter energiloven § 3-1. Av den grunn finner Fylkesmannen at vilkårene for å innvilge dispensasjonssøknaden er oppfylt.

Fylkesmannen bemerker avslutningsvis at det ikke fremgår av kommunens vedtak eller øvrige saksdokumenter at det er gitt formell byggetillatelse til vindturbinene.

Fylkesmannens vedtak

Fylkesmannen stadfester kommunens dispensasjonsvedtak av 12.9.2018. Klagen blir ikke tatt til følge.